



„Mélységes szomorúsággal és részvétellel gondolok azon általam ismert, illetve nem ismert testvéreimre is, akiknek mostanában minden napjukat megterheli az aggodalom, hogy mikor jelenik meg valahol a nevük, és mikor lepleződik le ország-világ előtt életüknek egy sötét időszaka. De ugyanakkor nem is értem őket egészen.”

► „...mostantól semmi sem ugyanaz” – 3. oldal

Október a reformáció hónapja ► 4. oldal

Egyedül a hit a megoldás ► 5. oldal

Adalék az angliai evangélikusság történetéhez ► 6. oldal

Civitas fidelissima ► 7. oldal

„Mi van, öcsém? Megbolondultál?” ► 8. oldal

Reformátorunk a reformációról ► 9. oldal



Köszöntjük a magyar anyanyelvű evangélikusok találkozásának résztvevőit

OROSHÁZA, 2006. OKTÓBER 13–14.

## Protestáns kulturális est



FOTÓ: BARTA IMRE

1956 mártír református lelképásztorának, a levéli Gulyás Lajosnak emléket állító dokumentumtoratóriummal zárult az idén október 8-án lezajlott protestáns kulturális est. A Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Karának Karácsony Sándor Színpada – a szerző, Debreczeni Tibor rendezésében – megrázó erejű előadással (képünkön) adózott az 1957. december 31-én kivégzett levéli tiszteletes helytállásának.

Versék és dalok természetesen nem csak az *Egy huszadik századi krónikás ének* cí-

mű színpadi műben hangzottak el: az estet a Protestáns Újságírók Szövetségének elnökeként vezető Novotny Zoltán a *Lutheránia kamarazenekart*, a Baptista Központi Énekkart, valamint Széles Tamás és Sunyovszky Szilvia színművészet köszönthette a MOM Művelődési Központ színpadán.

A művész vendégek, illetőleg előadók színvonala sikerrel feleltette, hogy a főváros XII. kerületi művelődési háza nem igazán volt képes megteremteni azt az ünnepélyes milőt, amelyhez a protestáns estek közönsége az elmúlt évek-

ben hozzászókatott, de – miként azt a szervezők nevében köszöntő *D. Szévik Imre* nyugalmazott evangélikus püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke is hangsúlyozta – a puritánság egyáltalán nem idegen a protestantizmustól... Ugyanakkor szintén rangot adott idén is a programnak az est ünnepi előadása: *dr. Gergely András* egyetemi tanár, nyugalmazott nagykövet a szabadságesszme jelentéstartalmában mutatta ki a megkérdőjelezhetetlen keresztény alapokat.

»NEM MARADOK EL TŐLED, NEM HAGYLAK EL«

## Országos evangélizáció a Deák téren

► „Milyen bűncselekményt követett el?” – kérdezte a foglár egykor egy rabtól a váci büntetés-végrehajtási intézetben. „Fegyveres rablást” – hangzott a felelet. „Akkor nem szerette Jézust?” – faggatózott tovább a börtönőr. A kérdezett fél így válaszolt: „Főtörzsőrmester úr, maga szerette a feleségét, mielőtt megismerte?” Az október 7-én a Deák téri evangélikus templomban elhangzott valós történet emlékeztetett arra, milyen fontos, hogy a rácsok mögött, illetve rajtuk kívül is minél többen halljanak a Jézus Krisztusba vetett hit szerepéről és fontosságáról, a neki átadott új élet lehetőségéről. A tizenharmadik alkalommal megrendezett, egész napos országos evangélizáció – a hagyományokhoz híven – most is ezt a célt szolgálta.

területéről érkezett idősebb és fiatalabb tagjait elsőként Szeverényi János országos missziói lelkész, majd egyházunk megválasztott országos felügyelője, Pröhl Gergely köszöntötte. A beiktatása előtt álló tisztségviselő megköszönte, hogy a bevezető imádságban külön is az Úr elé vitték szolgálatát. Mint mondtotta, sokszor meg kell küzdenie azért, hogy rále-

gyen az Isten felé forduló ima és a mindennapi teendők ellátása, az emberi cselekedetek közötti megfelelő egyensúlyra. Hangot adott azon reményének, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház olyan szervezet, ahol megvalósul ez az egyensúly.



FOTÓ: BORTA DENES

Az evangélizációkról a legtöbben azt tartják, hogy elsődleges feladatuk a még nem hívők megszólításában rejlik. De nem feledkezhetünk el arról sem, hogy az egyházakban is akadnak olyanok, akik csupán hagyománytisztelőből látogatják az istentiszteleteket, és olyanok is, akik egykor ugyan Isten kezébe helyezték az életüket, mára azonban már elerőtlenedtek a hitük. Ami igen fontos: igéjén keresztül az Úr folyamatosan hívja és szólítja mindazokat – bármelyik előbb említett kategóriába tartozzanak is –, akik éheznek és szomjaznak az igazságot. Hogy sokan vannak ilyenek, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a tíz órai kezdésre megtelt a (fő)városközpont evangélikus temploma.

A gyülekezetnek az ország minden

területéről érkezett idősebb és fiatalabb tagjait elsőként Szeverényi János országos missziói lelkész, majd egyházunk megválasztott országos felügyelője, Pröhl Gergely köszöntötte. A beiktatása előtt álló tisztségviselő megköszönte, hogy a bevezető imádságban külön is az Úr elé vitték szolgálatát. Mint mondtotta, sokszor meg kell küzdenie azért, hogy rále-

### Akik valóban szabadok

A nap folyamán három igehirdetés hangzott el. Elsőként – a rendezvény igei mottója, „Nem maradok el tőled, nem hagylak el” (Józs 1,5) alapján – *Endreffy Géza* lelkész prédikált. Egy ember különböző iratok, például a személyi igazolványa

területéről érkezett idősebb és fiatalabb tagjait elsőként Szeverényi János országos missziói lelkész, majd egyházunk megválasztott országos felügyelője, Pröhl Gergely köszöntötte. A beiktatása előtt álló tisztségviselő megköszönte, hogy a bevezető imádságban külön is az Úr elé vitték szolgálatát. Mint mondtotta, sokszor meg kell küzdenie azért, hogy rále-

► Folytatás a 8. oldalon

## Egy zászlóbontás filozófiája

Minden mozgalom életében döntő, sorsfordító mozzanat a strukturálódás, a számára legalkalmasabb szervezeti forma megtalálása. Látszólag mindössze ennyi történik majd október 13-án és 14-én Orosházán. A világ magyar evangélikusságának összefogását célzó mozgalom – amely korábban a Magyar Evangélikusok Tanácskozó Testülete nevet viselte – jogi formát ölt Magyar Evangélikus Konferencia (Maek) néven, hazánkban bejegyzett, alapszabállyal, tagsággal, vezetőséggel rendelkező civil szervezet lesz.

Ha valóban „csak” ennyi történe, ez is igen jelentős lépés lenne. Hiszen azt üzenné, hogy megszülettek azok a szervezeti keretek, amelyek serkentik a további tevékenységet, egyben formát és védelmet, háttérrel is nyújtva annak. Bármilyen sodró lendületű lehet egy-egy mozgalom, a szerveződés, a szervezeti forma adja a hosszú távú garanciát a munkához. Önmagában is értékghordozó tehát ez az első közvetlen üzenet. Kifejezi az alapítók abbéli szándékát, hogy az evangélikusság és a magyarság értékeit közel hozzák mindazokhoz – éljenek bárhol a világban –, akiket meghatároz e két közösséghez való tartozásuk, és akik vállalják ezt a közösséget.

Ezen a ponton tovább is lép a gondolkodásunk. Éppen az is a célok közé tartozik, hogy a határainkon túl élő magyar evangélikusságot segítsük identitása megőrzésében, ápolásában, gondolva a második, harmadik és a további nemzedékekre. Csak akinek van tapasztalata, van élménye ezzel a területtel kapcsolatban, az tudja, hogy ez milyen felemelően szép, és hogy ezt a célkitűzést milyen nehéz megvalósítani.

Sokszínű, érzékeny világot képvisel a Magyar Evangélikus Konferencia, az erdélyi magyar evangélikus egyháztól a Kárpát-medencei országokban különböző helyzetekben élő magyar evangélikusokon át a nyugati magyar és nem magyar gyülekezetekben élőkig. Ennek megfelelően sokszínű kell, hogy legyen a program is.

Alapvető rendező elv a magyar nyelv. Minden egyéb ebből következik. A nyelvnek a legnagyobb a megtartó ereje a hitbeli kérdésekben és a nemzeti gyökerekhez való ragaszkodásban is. Érdekes jelenség ez, hiszen mondhatnánk, hogy a nyelv csak eszköz mind a hitélet, mind a nemzeti kultúra terén, de a valóság mást mutat. A nyelv személyiségünk legmélyebb rétegeinek formálója, nem eszköz csupán, hanem meghatározó tartalmak alakítója, kifejezője.

Minden programunkban elsődleges kell, hogy legyen a nyelv szerepe, a nyelv

művelése. Ez adja az alapvető kohéziót, minden további erre épül. A spirituális üzenet, az evangélikusság gondozása is. Annál inkább – többről, illetve másról van szó, mint ökumenikus nyitottságról –, mert főleg Nyugaton sok helyen a protestáns lehet a hívó szó. Ezt fejezi ki a Maek alapszabálya is. A legszínvonalasabb nyelvi vagy kulturális programok sem térhetnek el az evangélizációs lelkülettől, nem szoríthatják háttérbe azt. De a nyelvi kohéziót és a spiritualitást követően a szervezet küldetéséhez tartozik a magyar kultúra és identitás ápolása.

A korszerű gondolkodás nem választja el a célt és a hozzá vezető utat. A sokszínű cél gazdag, fantáziadús metodológiát, megvalósítást kíván, a hagyományosnak mondható testvér-gyülekezeti kapcsolatoktól a jól előkészített egyedi eseményekig, konferenciákig. Fontos, segíthető a leginkább közvetlen, személyes kapcsolat kialakítása is. Mindennek alapja lehet egy minél teljesebb információs bázis, amelyből a hazlátogató megtudhatja, hol és mikor vehet részt itthoni alkalmakon, illetve a világ bármely részébe utazó, akár ott tartósan munkát vállaló evangélikus hazánkfa tájékozódhat arról, talál-e az adott helyen – és ha igen, hogyan, mikor – magyar hittestvéreket.

Akár büszkék is lehetünk arra, hogy alig öt év előkészítő munkája után megalkalul a szépen hangzó nevű magyar evangélikus világszervezet. Valójában pedig arra lehetünk büszkék, hogy jó volt az alap gondolat, kiderült, hogy van igazi igény a magyar evangélikus közösség formálódására – nem egyszerűen egy újabb szervezetre, tisztségekre, hanem összefogásra, egymás hite általi gazdagodásra.

Végül essék szó egy igen fontos, meghatározó szempontról. A Magyar Evangélikus Konferencia nem egyirányú utca. Nem arról van szó, hogy az anyaország egyháza immár szervezeten kell, hogy segítse a határainkon túl élőket. Alapvetően akkor sem ez a helyes megközelítés, ha az anyaország nyilvánvalóan e téren is kitüntetett felelősséggel bír. De az utca kétirányú. A testvéri kapcsolatok révén már eddig is sokat gazdagodott a hazai egyházi élet. Szépek a távlatok. Meggyőződésem, hogy a jövő egyháztörténelme a szabadabb vált, demokratikus egyházi élet jelentős eseményei, eredményei közé fogja sorolni a magyar-magyar evangélikus kapcsolatok fejlesztését, fejlődését, a szervezeti forma megteremtését és a filozófiát, a tartalmat egyaránt.

A kinyílt, olykor tágra nyílt ajtón be is kell lépni.

■ FRENKL RÓBERT

**Az 1956-os forradalom ötvenedik évfordulója alkalmából a Magyar Katolikus Egyház, a Magyarországi Református Egyház és a Magyarországi Evangélikus Egyház ökumenikus imádságot tart a budapesti Szent István-bazilikában október 22-én, vasárnap 16 órakor.**

A szolgálatot *Erdő Péter* bíboros, prímás, esztergom–budapesti érsek, *Bölcskei Gusztáv* püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke és *Ittész János*, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke végzi.

A szervezők mindenkit szeretettel hívnak és várnak.

## É L Ő V Í Z

Mindenki  
élni akar

Ha körülnézünk a természetben, azt látjuk, hogy élni akar még a kis bogár is, élni akarnak a fákon boldogan daloló madarak, az őserdőben a vadállatok, halak ezrei a tengerekben, élni akar a sivatagi kis növény, ezért nyújtja ki gyökereit távoli forráshoz – élni akarnak a pompás ruhát öltő virágok a kertben...

És élni akar az ember. Már a csecsemő is azzal kezd, hogy felsír, lélegzik, keresi a táplálékot, anyja ölébe bújik, mert élni akar. Az életet keresi a fiatal fiú és lány, amikor párját – és benne az „igazit” – keresi... Mikor a zenész leül hangszeréhez, úgy érzi: „Nekem ez az élet.” A festő, a szobrász az életet keresi, mikor kezébe veszi az ecsetet, a vésőt. Az író is azt vallja: „Akkor élek, amikor írok...” A biológus, mikor mikroszkópja fölé hajol, a csillagász, mikor távcsövébe néz: mind-mind úgy érzi, neki ez az élet: dolgozni, alkotni.

Az életet keresi a férfi, amikor családot alapít – gyerekeimben, utódaiban én élek tovább... Igen, a beteg is képes órákat ülni az orvosi rendelőben, mert élni akar, sőt ha kell, ott fekszik remegő szívvel a műtőasztalon – csak azért, mert élni akar.

Mi neked az élet? Sokáig lehetne még folytatni ezt a felsorolást. De vannak sokan, akik arról beszélnek: én akkor kezdtem élni, mikor megismertem Jézust.

Mi az élet nekem? Hogy Jézus megállt mellettem. Megszóltott. Ne félj – megváltottalak, neveden szólítottalak, nyémem vagy. Maga az a tény, hogy Jézus megszólított, és azóta naponta újra szól hozzám – ez nekem az élet. Az első jele az életnek, hogy hallok a Pásztor hangját. Hogy örömmel hallok, hogy várom intését, vezetését, vigasztalását. Életet jelent, hogy nevemen szólít. Feltárja: ki vagyok, mik a gyenge pontjaim, hol kell jobban vigyáznom. Mindent más színben látok azóta: a munkámat, a családomat, sikert, kudarcot, betegséget. Az embereket. Jézus szava olyan, mint fáradt vándornak az üdítő forrás friss vize.

A bűneset óta (1Móz 3) valami hiányzott. Micsoda? Az élet. Mert bejött a halál. És ott van bennünk a gyöttrő szomjúság – ezért keressük mindenben az életet. Jézus válasza: Én vagyok az élet. Aki bennem hisz, az él.

Mindenki élni akar – ezzel kezdtek ezt az írást. Ki ebben, ki abban akarja megtalálni az életet. De csak az a boldog, aki el tudja mondani: nálam valami új kezdődött – Jézus lépett az életembe. Azóta nekem az élet: Krisztus.

■ GÁNC S ALADÁR

## Segíts meg, Uram...

Segíts meg, Uram, végtelen irgalmadért, hogy akaratom szerint kerüljem a gonoszt, és minden cselekedetemet isteni akaratod szerint végezzem a te dicsőségedre, akár tetszik, akár ellene mond, akár jól-ésk, akár fáj az én bűnös természetemnek. Ámen.

MERSWIN RULMAN

## SEMPER REFORMANDA



„Az istenfélő keresztyén embernek az ellenség nyomorúságát is annyira bajnak kell éreznie, hogy saját bajait örvendetesnek tartsa.”

▶ Luther Márton: Tizennégy vigasztaló kép megfáradtaknak és megterhelteknek (Virág Jenő fordítása)

## SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 18. VASÁRNAP – 2MÓZ 20,1-17

## Játékszabályok

## A VASÁRNAP IGÉJE



Érvényben van-e még a Tízparancsolat? Ezt kérdezte tőlem valaki, amikor megtudta, hogy lelkész vagyok. Szabadelvű gondolkodóként azt bizonygatta, hogy a Tízparancsolat idejét múlta, akadályozza az ember szabadságát, és ezért el kell felejteni. Az egyháznak nincs joga előírni, hogy mi a helyes, és mit nem szabad. Különbözik is, ha ma emberének világa egészen más, háromezer éves törvényekkel nem lehet mit kezdeni.

Tetszetős gondolatmenet, és sokan vallják.

Amikor szóhoz jutottam, megkérdeztem: szereti-e a focit? „Persze” – hangzott a válasz. „Mit szólna hozzá – folytattam –, ha a játékosok egyszer úgy döntenének: elavultak a szabályok? Ezentúl szabályok nélkül játszanak. Nincs kezezés, nincs les, szabad a kapust támadni, és ha valakit felrúgnak, nincs szabadrúgás meg tizenegyes, a sértett rúgjon vissza, ha tud. Ha meg nem tud, úgy kell neki. Győzzön az erősebb! Élvezné az ilyen focit?” „Az nem foci lenne, hanem verekedés” – válaszolta. „Nos, ugyanilyen lenne az élet is a Tízparancsolat nélkül” – feleltem. Jobb, ha érvényben marad.

Amikor a Sínai-hegyen Isten Mózes kezébe adta a két kőtáblát, a parancsolatokkal nem korlátozni és nem bosszantani akarta az embert. Sokkal inkább védelmünkre adta őket. Hiszen szabályok nélkül eldurvul az élet. Riasztó példák

sokasága igazolja ezt. Köztük az, ami társadalmunkban az elmúlt hetekben történt. Mindegy, hogy milyen cél érdekében, de soha nem lehet hazudni, mert egy ország idegrendszere borzolódik fel, és indulatok szabadulnak el. És nem lehet büntetlenül lecserélni az „öregecskedő feleségeket”, nem lehet könnyen szexuális szabadságnak nevezni a hűtlenséget, nem lehet természetesen venni a válást. A Tíz Játékszabály bármelyikének semmibe vétele romboló következményekkel jár az egyénre és a társadalomra nézve. Nem nehéz ezt belátni, de bűnös, megromlott természetünk, amely génjeiben hordozza az Istennel való szembe fordulást, makacsul arra hajt minket, hogy lázadjunk és tiltakozzunk. Hogy azt kiáltjuk Isten felé: mondjon le!

Pedig Isten törvénye nemcsak a Tízparancsolatban áll előtünk, hanem a lelkiismeretünkbe is bele van írva. Minden kor és minden társadalom, minden földi ország minden embere ugyanazt a tíz erkölcsi törvényt hordozza lelkiismeretében. Az eltérések legfeljebb variációk egy témára.

Isten jól tudja, hogy a tőle elszakadt ember lelkiismerete nem működik megbízhatóan. Ezért parancsolatait szavakba foglalta, törvénybe iktatta és kezünkbe adta, hogy a törvény védje életünket. És nem azért, hogy a játékszabályok betartását másokon követeljük. Mindig magunkra kell gondolnunk, arra, hogy

én magam betartom-e őket. Számomra mértékadó-e ezek a szabályok? Ha nem tartom be őket, akkor elismerem-e ezt, és ki tudom-e mondani: bocsánat, vétettem, ezután igyekezem Isten parancsai szerint élni? (Gyónási kérdéseink egyike épp erre emlékeztet.)

Luther a Tízparancsolatról tartott prédikációjában azt mondta: senki sem érti helyesen a tíz parancsolatot, aki csak a tiltást hallja belőle: ezt meg azt nem szabad tenned. Ő is úgy látta, úgy magyarázta, hogy Isten a javunkra, életünk védelmére, embertársunk segítségére adott parancsokat.

Mondhatjuk, hogy mi nem vagyunk az Ószövetség népe, mi keresztények vagyunk, ezért nem a Tízparancsolathoz kell tartanunk magunkat, hanem Jézus Krisztushoz. Hogyan viszonyult ő a parancsolatokhoz? A vasárnap evangéliuma válaszol erre a kérdésre. Jézust megkérdezi egy írástudó, hogy melyik a legfontosabb parancsolat. Jézus pedig azt válaszolja: szeresd az Urat, a te Istenedet, és szeresd felebarátodat. A legnagyobb parancsolat a szeretet parancsa. Határon kívül helyezte ezzel Jézus a Tízpa-

rancsolatot? Korántsem. Hiszen a szeretet parancsolatában ott van mind a tíz. Pál apostol ki is fejté ezt, amikor azt írja a római gyülekezetnek: a szeretet a parancsolat betöltése. Mert a szeretet nem tesz rosszat felebarátjával. Aki szereti Istent, annak nincs más istene; aki szereti Istent, az tiszteli, nem él vissza a nevével, örömmel keresi az ünnepi találkozást vele. Aki szereti embertársát, az nem lesz gyilkosává, nem lopja el tulajdonát, nem csábítja el házastársát, nem mond hazugságokat, még csak nem is kívánja el azt, ami az övé. Aki szereti Istent, és szereti embertársát, az Isten parancsai szerint él. Jézus a szeretet nagy parancsolatával pozitívan foglalja össze azt, amit a Tízparancsolat tiltó formában mond el. Megérteti velünk, hogy ugyanarról van szó: Isten rendjéről, életünk egyedüli játékszabályáról.

■ BALICZA IVÁN

Imádkozzunk! Bocsásd meg nekünk, Istenünk, hogy jó rended és örök törvényed ellen zúgólunk. Igényeljük szeretetedet, de mi magunk nem szeretünk sem téged, sem embertársainkat. Köszönjük, hogy Jézus Krisztus úgy szeretett bennünket, hogy életét áldozta értünk. Add meg nekünk, hogy szereteted ereje meggyőzzön minket, és készsé tegyen téged és embertársainkat szeretni. És köszönjük, hogy parancsoddal adsz útmutatást, miként kell ezt tennünk. Ámen.

## Oratio œcumenica

[Lelkés:] Istenünk, aki parancsolatot adtál nekünk, hogy életünk teljes legyen, ébressz bennünk hitet, hogy gyermeki bizalommal szólítsunk meg téged könyörgésünkkel.

[Lektor:] Könyörgünk a világot, amelyet otthonunkul adtál. Add, hogy felismerjük felelősségünket ajándékozárd, és a tőled kapott alkotóerővel őrizzük, védjük, ápoljuk csodálatos világunkat. Gátold meg az emberi rövidlátás, önzés romboló erőit. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk az emberek közötti együttélés tisztaságáért. Fékezd meg a szétszakító indulatokat, gyógyítsd be a népek, nemzetek, kultúrák egymáson ütött sebeit. Add, hogy embervilágod sokszínűségében is teremő fantáziád csodáját tiszteljük, és ne akarjuk a tőlünk különbözőket a mi képünkre, a mi elvárásainkra megfelelővé formálni. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk Magyarorszáért és a magyarságért. Te látod, mennyire szenvedünk a nemzetünket bénító hazugságoktól, indulatoktól, széthúzástól. Tisztaságért és békeségért könyörgünk hozzád. Add, hogy keresztényként tudjuk járnunk azt az utat, amelyre Fiadban elhívtál bennünket. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk egyházadért, egyházadnak hitért és szeretetért. Te tisztogasd meg, ha már nem tudja világosságodat visszatükrözni ebben a világban. Add egyházad minden gyermekének az elhívás bizonyosságát és elkötelezetését. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk a testi-lelki sérelmekről, erőszaktól szenvedőkről. Te egymás támogatására, védelmére rendeltél bennünket. Megvalljuk: sokszor és sokféle-

képpen szegtük meg parancsolataidat, és okoztunk fájdalmat embertársainknak, testvéreinknek. Formálj át bennünket, hogy sebeket tudjunk kötözni, könnyeket tudjunk szárítani, hogy meg tudjuk hallgatni azokat, akik ki akarják önteni keserveiket. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk minden ember üdvösségéért. Te Fiadban közénk jöttél, és magadhoz öleltél bennünket. Kérünk, segíts, hogy mindenki felismerje oltalmazó karjaid között az emberi élet egyedüli otthonát, távlatát. Add, hogy mindazok, akik meglátták üdvösségedet, örömmel és hitelesen tudják hirdetni evangéliumodat. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lelkés:] Mennyei Atyánk, hallgass meg kegyelmesen imádságunkat, és add meg nekünk mindazt, ami javunkra van szent Fiad, Jézus Krisztus, a mi Urunk által. Ámen.

## ISMERJÜK MEG ÉNEKEINKET! 10.

„Teremtőmnnek, Megváltómnak éneklek”  
– régi magyar istenes énekek I.

▶ Énekeskönyvünk énekeit ismertető sorozatunk újabb jelentős állomáshoz érkezünk: négy hétig a 16–17. századi magyar repertoárral, az egyik legértékesebb énekcsoporttal foglalkozunk. Az énekeszövegekről és a kor dallamairól két-két részben a témával évtizedek óta foglalkozó, elismert szakemberek írásait olvashatják. (E. Zs.)

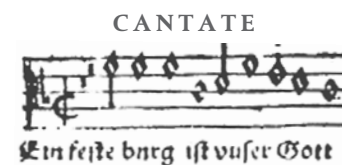
A 16–17. században közel ezerkétszáz protestáns gyülekezeti ének keletkezett. Evangélikus énekeskönyvünk énekeinek egy része ebből a kincstárból származik. Régi magyar szerzőink nem a mai fogalmaink szerinti eredetiségre törekedtek. Irodalmi (latin és német) mintákat követtek, és legtöbbször a Biblia nyomán szerezték énekeiket. Lelkészek, tanítók, deákok, nemesek és polgárok buzgalma nyomán hihetetlen erővel megindult az önálló magyar énekeszervezés is. Öröm, hogy énekeskönyvünk élővé tett számos 16–17. századi magyar éneket.

A régi szövegek szükséges és indokolt javítása mellett ugyanakkor néhány

nagy cselekedetet, / kezeidnek munkájában örvendek, / Teremtőmnnek, Megváltómnak éneklek.”

A régi szerzők évszázadok óta népszerű énekei közül érdemes néhányat külön is kiemelni, hiszen közülük nem egy a magyar irodalom legértékesebb részéhez tartozik. Az ifjú Kanizsai Pálfi János (pápai református lelkész, 11641) eredetileg tíz versszakban költötte át a 148. zsoltsárt (EÉ 50, Dicsőült helyeken). A ritka versformában megírt költemény a teremtett világot dicséretmondásra felszólító, áradó, ujjongó örömeinek: „Ti is szép tavaszi virághoz hasonló ifjak, / Szüléknék örömi, gyermeki kedves seregek, / Tiszta életű, kegyes szüzek, / Eszes és okos, jámbor vének, / Az Úrnak nevét dicsérfétek.”

A gördülékenyen verselő Nagyvácsai Mátyás – a hajdan virágzó nagyszombati gyülekezet tagja – Józsefről bibliai históriát, Hunyadi Jánosról pedig verses krónikát írt. 1575-ben, pünkösöd havának első hetében tizenöt versszakban verselte meg a 71. zsoltsárt (EÉ 79, Ne hagyj elesnem, felséges Isten). Az énekel imádság Krisztusig eljutó gondolati íve a zsoltsárpáfrázisok jellegzetes teológiai mondaniva-



lója. A harmadik versszak hatása kimutatható Balassi Bálint (1554–1594) Kegyelem Isten kezdetű könyörgésében: „Gyermekémetül fogván egyedül / csak te-tőled vártam, / Mint atyja után fiú, kiáltván, / könyörgővén jártam.”

A Balassi-versek (EÉ 404, 406) már a modern értelemben vett személyes valóságoságot is kifejezik. A Bocsásd meg, Urísten kezdetű ének a 17. századi protestáns és katolikus gyűjteményekben hol bűnbocsánatért való könyörgésként, hol ifjak énekeként, hol pedig a 6. zsoltsár átköltéséért szerepel. A bűnbánó ének Balassi lírai önéletrajza szerint az Anna-szereslem végén keletkezett, amikor a költő házasságot készült, és új, erkölcsös életet akart kezdeni. Hogy elhatározása mennyire bizonyult sikeresnek, arra Balassi verseskötetének továbbolvasása adhat választ.

■ H. HUBERT GABRIELLA

## Hálaadás Kossuth gyülekezetében

▶ Egyházunkban egyedül a sámsónházi gyülekezet mondhatja el, hogy Magyarország egykori kormányzója, az evangélikus Kossuth Lajos a főfelügyelője volt, méghozzá huszonhárom éven át. Az erre azóta is büszke, kétszáznyolcvan lakosú nógrádi falucskába temploma felépítésének százharminchatodik évfordulója alkalmából látogatott el dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület lelkes vezetője október 8-án, vasárnap délelőtt, hogy a kilencven százalékban lutheránus település lakóival együtt adjon hálát.

A püspöki látogatás az öt évvel ezelőtt felszentelt pásztoi evangélikus templomban kezdődött, amely jelenleg a sámsónházi anyagyülekezet filiája. A városiasodás következtében egyre fiatalodó és növekvő pásztoi közösség mint fiatal leányegyházközség a 9 órai helyi istentiszteleten adott hálát, amelyet a gyermekek műsora nyitott meg Lőrincz Lászlóné újonnan választott felügyelő asszony vezetésével. Ezt követően mentek át a gyülekezetek vezetői és tagjai a Cserhát és a Mátra találkozásiánál emelkedő hegyre épített, hetvenhét lépcsőn megközelíthető sámsónházi templomba.

Mint Lehoczky Endre helyi lelkésztől megtudtuk, az épületet 1870-ben szen-

telték fel. A gyülekezet ekkor már kétszáz éve létezett, de az előző két templom tűzvész martalékká lett, csakúgy, mint több paplakjuk.

A kis közösség mindmáig megemlékezik őseiről, akik hitükhez ragaszkodva és egyházszeretetről tanúságot téve száznyolcvan év alatt három templomot és négy parókiát építettek. Élni akarásukat bizonyítja, hogy a gyülekezet lelkésze gyalog ment Bécsbe, hogy ott szorgalmazza a templom építését.

Fabiny Tamás az Útmutató asznapi igéjéről beszélt, amelynek aktualitását mindannyian átélhették a jelenlétük: „Az Úr igralma megmarad nemzedékről nemzedékre az öt felőkön” (Lk 1,50) – fejtette ki a püspök. Mária éneke, a Magnificat megtanít

bennünket Istent csodálni, mert ő, az Úr lát vendégül minket hajlékában akkor, amikor imádságra, énekre vagy asztala köré hív. Ezenkívül megtanít bennünket szeretni, amikor megtapasztaljuk, hogy a hangunk már csak visszhang az ő igéjére, mert ő előbb szeretett minket. S végül megtanít minket Istent dicsérni. „Ezt a hármat ne tartsd magadban, hanem add tovább” – buzdított a kerület vezetője. Mindkét istentisztelet liturgiájában Lőrincz Csaba pásztoi származású lelkész segédkezett.

Délután Fabiny Tamás felkereste a község régi temetőjét; a gyülekezet presbitereinek kíséretében egy szál fehér virággal emlékezett meg egyik elődjéről, a Sámsónházán lakó D. Kiss Istvánról (1922–1935), a valamikori dunáninenni egyházkerület püspökéről, illetve imádsággal és énekkel adott hálát az előd szolgálatáért. Végül a régi temetőből a faluháza felé vette útját a kis csapat, útközben az egykori püspöki lakban megtekintve A magyarországi szlovák lakodalmi népviselet a 20. század elején című kiállítást.

■ HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR

## Újabb lépés az evangélikus egyházi ingatlanrendezés ügyében

▶ A Magyarországi Evangélikus Egyházban az ingatlanrendezés az évenként bejelentett ingatlanügyek tárgyalása útján zajlik. A legutolsó egyeztető bizottsági tárgyalás október 5-én, csütörtökön volt az Oktatási és Kulturális Minisztérium Szalay utcai épületében. Az állam és az evangélikus egyház képviselői közötti találkozón történelmi ingatlanrendezési osztályának vezetőjét kérdeztük.

– Az államosítási hullám hazánkban 1948-ban az egyházi iskolákkal vette kezdetét, ezt 1949-ben az alapítványok megszüntetése és javaik elkobzása, majd a szerzetesrendek feloszlatása követte. A volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezése a rendszerváltozás után kerülhetett sor, az 1991. évi XXXII. törvény alapján, amelyet az országgyűlés 1991. július 22-én fogadott el. Az egyházunkat érintő ügyeket 2011-ig rendezik – fejtette ki az osztályvezető.

A még öt évig tartó folyamat lényege, hogy az állam a Magyarországi

Evangélikus Egyház egyes gyülekezetét aszerint kártalanította, illetve kártalanítja, hogy azok az egykor tulajdonukban lévő ingatlanokat természetben kérték-e vissza, vagy helyettük inkább pénzbeli kártalanításra tartottak igényt. Eddig kétszázhuszonhárom ingatlan ügye rendeződött az egyeztető bizottsági döntés alapján – tájékoztatót Helfrich Péter.

A múlt hét csütörtöki találkozón állami oldalról – többek között – dr. Csepregi András, az Oktatási és Kulturális Minisztérium Egyházi Kapcsolatok Titkárságának vezetője, valamint általános helyettese, dr. Fedor Tibor, illetőleg az ingatlanügyben érintett más minisztériumok munkatársai vettek részt. Egyházunkat püspökeink, az egyes kerületek felügyelői, dr. Frenkl Róbert országos felügyelő, Hafenscher Károly országos irodaigazgató, Csorba Gábor, a gazdasági osztály vezetője és Helfrich Péter mint az egyeztető bizottság állandó tagjai képviselték. Jelen voltak továbbá az érintett egyházközségek elnökségei, illetve azok az esperesek, akiknek az igazgatása alatt álló egyházmegyéhez tartozik a gyülekezet.

A megbeszélésen tizenhárom bete-

jesztett ingatlan ügyéről esett szó – tudtuk meg Helfrich Péterrel –; mindhárom egyházkerületben található érintett ingatlan. Ezek között volt olyan, amelyet természetben kértek vissza, és olyan is, amelyért pénzbeli kártalanítást kért egy-egy evangélikus gyülekezet. Utóbbi közösségek számára a kért összeget – kormányzati ígéret szerint – 2006. december 15-ig utalják át. Ennek forrása az a keretösszeg – 204 millió 120 ezer forint –, amelyet erre az esztendőre különítettek el egyházunk számára.

A kifizetésre azután kerülhet sor, hogy az Oktatási és Kulturális Minisztérium és a Magyarországi Evangélikus Egyház együttműködése nyomán megszűletett kormányhatározat-tervezeteket a kormányzati egyeztető bizottsági tárgyaláson részt vevő felek mindegyike elfogadja. A dokumentumok nyomán jöhet létre a szükséges kormányzati döntés.

Az osztályvezető végül közölte: az október 5-i tárgyaláson ígéretet kaptak arra, hogy 2007-ben hasonló keretek között ismét lesz lehetőség a még rendezendő ingatlanok egyeztető bizottsági tárgyalására.

■ GÁZSU

## Malomsoki megújulás

▶ Nagy nap virradt október 8-án a malomsoki evangélikus gyülekezetre: ekkor került sor a teljesen megújult templom és a parókia, valamint az új oltárkép és orgona felszentelésére. A kívül-belül megújult lelki hajlék zsúfolásig megtelt hívekkel és vendégekkel. Az alkalmat megtisztelte jelenlétével dr. Kovács Zoltán országgyűlési képviselő, Pápa város polgármestere és Gógös Zoltán államtitkár is.

Az ünnepi istentiszteleten Ittész János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke, Ördög Endre, a Veszprémi Egyházmegye esperese és Weltler Sándor helyi lelkész szolgált. A püspök megáldotta a gyülekezet orgonáját, melyet dr. Weltler

zett munkát. Weltler Sándor a gyülekezeti elődökre emlékezett. A gyülekezeti énekkar Bálint László egykori malomsoki lelkész, budai egyházmegyei esperes emléke előtt tisztelt J. S. Bach Ki dolgát csak Istenre hagyja... kezdetű művével, Gicz János festőművész pedig előadást tartott Az új oltárkép üzenete címmel.

A gyülekezeti közgyűlés megemlékezett Edvi Illés Gergely gályarab lelkészről; két mai Edvi Illés koszorúzta meg a templom falán elhelyezett emléktábláját, és dr. Hajzer András orgonakísérettel felhangzott a gályarabok éneke. Jáky György orgonaépítő a templom új orgonájáról beszélt. Az ezt követő köszönetekre a malomsoki nyugdíjasok az Örül mi szívünk című régi, szép korállal válaszoltak. Végül Ittész János püspök mondott zárszót, és rekesztette be a közgyűlést.



A SZERZŐ FELVÉTELE

János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület volt felügyelője szólaltatott meg az Áldjad, én lelkem, a dicsőség... kezdetű zsoltárt kísérvé. Ezt követte a püspök igehirdetése Ijn 5,3–5 alapján, majd pedig Ittész János felszentelte az oltárképet és a templomot.

Az istentisztelet végén sokan járultak az Úr asztalához. Az ezt követő közgyűlésen Schweiger Emil gyülekezeti felügyelő ismertette és megköszönte az elvég-

A Himnusz hangjai után a jelenlévők együtt vonultak a megújított paplakhoz, ahol Ördög Endre esperes végezte a felszentelés szertartását. Az istentisztelettel, illetve a közgyűléssel párhuzamosan a helyi lelkész által szerkesztett lapok, illetve könyvek voltak láthatók az imateremben, köztük Luther A szolgál akarat című művének nemrégiben megjelent második kiadása.

■ VARGA ÉVA TERÉZ

## Átadták az idei Gyurátz Ferenc-díjakat

A hagyományoknak megfelelően az október 7-ei, Celldömölkön megrendezett pedagógus-csendesnap keretében adta át az idei Gyurátz Ferenc-díjakat Ittész János püspök. A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület kitüntetését – az oklevelet és a bronz emléklapokat – az óvodapedagógusi-tanítói kategóriában Hujber Istvánné győri óvónő, a tanári-iskolaigazgatói kategóriában Sebestyén Zoltán kemesmagasi iskolaigazgató vehette át. (A 2003-ban alapított díjat olyan evangélikus pedagógusok kaphatják meg, akik hitükkel, életükkel, pedagógiai-szakmai munkájukkal az Úrra mutatnak.)

## „De mostantól semmi sem ugyanaz”

ÉGTÁJOLÓ



Megrendítő írást olvastam a Magyar Nemzet október 7-i, szombati számának 21. oldalán. Pécsi Györgyi jegyzi a Mocsok által jutunk kincshez című cikket, amelyben a más médiumokon keresztül is világgá röppent hírel viaskodik. Az emblematis, megfellebbezhetetlen morális tekintélynek tartott erdélyi költő, a briliáns tehetségű Szilágyi Domokos napvilágra került és bizonyított ügynökmúltjáról ír. Pontosabban ennek a hírek megrázó, értékeket átrendező, még a múlt emlékeit is sarkaiból kifordító hatásáról. Hiszen Szilágyi Domokos sokak – legalábbis eddig érvényesnek gondolt – véleménye szerint életével, költészetével és főként öngyilkosságával meghívott halálával (1976) sem tett mást, mint tiltakozott az ember szuverenitását semmibe vevő hatalom ellen. S most minden kétséget kizáróan kiderült, hogy ügynökként jelentett, és né-

melyeknek súlyos kárt, veszedelmet is okozott ezzel. S ezt én teszem hozzá: nem csoda, hogy kiderült...

Mélységesen igaz Kányádi Sándor döbbenetes nagy – és sajnos most is időszerű – versének, a Kuplé a vörös villamosról címűnek ez a megállapítása is: utólag minden kiderül. Most csak azért érvelek a Kányádi-verssel, mert időnként az az érzésem, ma sokak számára a profetikuss látású költők szava nagyobb súlytal esik latba, mint Isten igéje: „Mindnyájunknak leplezetlenül kell odaállnunk a Krisztus ítélőszéke elé...” (2Kor 5,10a) Hogy erre az „utólag”-ra könnyebben gondol-e valaki attól, hogy most ideig-óráig megússza vagy elhárítja a lepleződést, én nem tudom megítélni. Hogyan is gondolkodhatnék más fejével, érezhetnék más szívével? De azt tudom, hogy mélységesen igaz Pécsi Györgyi cikkzáró gondolata: „Az első szó a megrendülésé, a fájdalmas csalódásé, a csalódásból fellobbanó indulaté, az érzelmeké. Aztán eljön majd a higgadtabb számvetés ideje is. – De mostantól semmi sem ugyanaz.”

Mostantól semmi sem ugyanaz... Mintha egy feldőlő üvegből csorogna ki az epekeserűség folyadék. S amerre folyik, ott minden megváltozik. Barátságok, test-

véri kapcsolatok, egy célra szerveződött bajtársi szövetségek lesznek megkérdőjelezettek. Tisztának gondolt szándékokra és küzdelmekre immár elháríthatatlanul egyre sötétebb árnyék hull. És ebben a helyzetben kikerülhetetlen a kérdés: ha ez is lehetséges volt, ha még róla is kiderül ez, akkor miben, kiben bízhat még az ember? Részvétellel, őszinte együttérzéssel gondolok ismeretlenül is mindazokra, akiket kifosztott a költő árulásáról szóló, napvilágra került tényállítás; akik úgy érzik, hogy amúgy is egyre fogyatkozó, maradék bizalmukat és biztonságérzetüket végképp megrabolta ez a nagy csalódás.

A szívemben lévő együttérzés és szálnalom mellett egyre erőteljesebb lesz egy másik gondolat is: bárcsak mondhatnánk azt, hogy nekünk ehhez az egészhez semmi közünk nincs! Velünk, közöttünk, egyházunkban ilyen nem történhetett. De sajnos most már mi is pontosan tudhatjuk: ez csak vágyalom, illúzió, amelynek semmi alapja sincs, hiszen ilyesmi közöttünk, velünk is megese. S mint a költő esetében, a magunkról közöttünk terjedő híreknek is ez a hatásuk: elvész a maradék bizalom is, és nemcsak emberekben, hanem –

néha úgy érezzük – még Istenben is csalódnunk kellett, mert egyháza sem mentes ezektől a bűnöktől. De rögtön hozzátesszem: Isten óvjon meg bennünket attól a kísértéstől, hogy a magunk nyomorúságai, bűnei miatt órá hársuk a felelősséget!

Mélységes szomorúsággal és részvétellel gondolok azon általam ismert, illetve nem ismert testvéreimre is, akiknek mostanában minden napjukat megterheli az aggodalom, hogy mikor jelenik meg valahol a nevük, és mikor lepleződik le ország-világ előtt életüknek egy sötét időszaka. De ugyanakkor nem is értem őket egészen. Nem kellene ezt a terhet hordozniuk. Letehetnék, megszabadulhatnának tőle. A megvallott bűnökre van bocsánat! De attól kell bocsánatot kérni, akit megbántottunk, azaz kell rendezni dolgainkat, akit az oltár felé menet (lásd Mt 5,23,24) eszünkbe juttat Jézus Lelke.

Mivel az egyház nem azonos tagjainak matematikai összességével, hiszen az egyház Krisztus teste, ezért a teljes gyógyuláshoz – hitem szerint – elengedhetetlen az egész közösségtől való bocsánatkérés. És így nemcsak a tagjai miatt szenvedő Krisztus-test fájdalmát, de a

gyógyultak és a gyógyulás feletti örömet is megismerhetné egyházunk közössége.

Tudom, emberi erőt meghaladó bátorság kellene e szavak kimondásához. De hát én nem is erre az erényre hivatkozva kérem testvéreimet, hanem abban a bizonyosságban, hogy az egyház közösségében Jézus Urunk kínálja fel nekik a szabadulás lehetőségét, mielőtt még utólag úgyis minden kiderül. Én most így, erre a konkrét helyzetre is merem érteni és alkalmazni az Október a reformáció hónapja programunk vezérigéjét: „Ha tehát a Fiú megszabadít titeket, valóban szabadok lesztek.” (Jn 8,36) És akkor „Isten békessége, mely minden értelmet meghalad, meg fogja őrizni szíveteket és gondolataitokat a Krisztus Jézusban”. (Fil 4,7)



Ittész János püspök  
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

# OKTÓBER A REFORMÁCIÓ HÓNAPJA

„Ha a Fiú megszabadít titeket,  
valóban szabadok lesztek.”  
(Jn 8,36)

**BUDAPEST, október 19., 18 óra**  
**Esti zsoltáros istentisztelet**  
Helyszín: Kálvin téri református templom (Bp. IX., Kálvin tér 7.)

**KUNHEGYES, október 20., 16.30**  
**Hálaadó istentisztelet a Kunhegyesi Református Általános Iskola felújításáért. '56-os emlékmű avatása a templomkertben**  
Helyszín: református templom (5340 Kunhegyes, Szabadság tér 13.)

**BUDAPEST, október 20–21., 10 óra**  
**A Magyarországi Református Egyház 1956-ban**  
Helyszín: október 20-án az egyházkerületi székház díszterme (Bp. IX., Ráday u. 28.); október 21-én a Kálvin téri református templom

**SÁRVÁR, október 21., 16 óra**  
**1956 bélyegeken – kiállítás-megnyitó**  
Helyszín: evangélikus gyülekezeti terem (9600 Sárvár, Sylvester J. u. 3.)

**SÁRVÁR, október 21., 17 óra**  
**Nagyszüleink '56-ja – filmvetítés**  
Helyszín: evangélikus gyülekezeti terem (9600 Sárvár, Sylvester J. u. 3.)

**KUNHEGYES, október 21., 18 óra**  
**A bácsfeketehégyi amatőr színjátszó kör történelmi játéka „Kunhegyesiek Bácsfeketehégyen 220 éve” címmel**  
Helyszín: városi művelődési központ (5340 Kunhegyes, Szabadság tér 7.)

**SOPRON, október 21., 19 óra**  
**A nyíregyházi Cantemus kórus koncertje 1956 tiszteletére**  
Helyszín: evangélikus templom (9400 Sopron, Templom u. 10.)

**KUNHEGYES, október 22., 9 óra**  
**Istentisztelet – testvér-gyülekezeti együttműködés aláírása**  
Helyszín: református templom (5340 Kunhegyes, Szabadság tér 13.)

**DUNAVARSÁNY, október 22., 10 óra**  
**Az elmaradt katarzisok – megemlékezés 1956-ról. Előadó: Regéczy-Nagy László, a Történelmi Igazságtétel Bizottság elnöke**  
Helyszín: református templom (2336 Dunavarsány, Kolozsvári u. 7.)

**BUDAPEST, október 23., 14.30**  
**A Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend ünnepi**

**rendezvénye: 1956 hazai és nemzetközi jelentősége a világ és az egyház számára**  
Helyszín: közös evangélikus-református templom (Bp. XI., Németvölgyi út 138.)

**BUDAPEST, október 23., 15 óra**  
**Harangszentelés és hálaadó ünnepség**  
Helyszín: Káposztásmegyeri Református Missziói Egyházközség (Bp. IV., Böröndös u. 17.)

**BUDAPEST, október 23., 18.30**  
**A Keresztény Értelmiségi Fórum ötven éve – irodalmi emlékezés**  
Helyszín: Budahegyvidéki Evangélikus Egyházközség (Bp. XII., Kék Golyó u. 17.)

**BUDAPEST, október 23–27., 18 óra**  
**Kálvin téri evangélikációs est-ték Csiha Kálmán nyugalmazott püspök szolgálatával**  
Helyszín: református templom (Bp. IX., Kálvin tér 7.)

**MEZŐTÚR, október 25., 14 óra**  
**„Ne hagyjátok a templomot, / A templomot s az iskolát!”**  
Regionális tanulmányi verseny a református általános iskolák 7–8. osztályai számára  
Helyszín: Szegedi Kis István Református Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium (5401 Mezőtúr, Kossuth L. u. 2.)

**MEZŐTÚR, október 26., 14 óra**  
**„Ne hagyjátok a templomot, / A templomot s az iskolát!”**  
Közös megemlékezés és tanácskozás a Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium képviselőinek a részvételével  
Helyszín: Szegedi Kis István Református Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium (5401 Mezőtúr, Kossuth L. u. 2.)

**MEZŐTÚR, október 27., 8 óra**  
**„Ne hagyjátok a templomot, / A templomot s az iskolát!”**  
Reformáció csendesnap a Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnáziummal közösen  
Helyszín: Szegedi Kis István Református Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium (5401 Mezőtúr, Kossuth L. u. 2.)

**BUDAPEST, október 27., 18 óra**  
**Jótekonysági orgonahangverseny Pálúr János orgonaművész közreműködésével**  
Helyszín: újpesti baptista imaház (Bp. IV., Kassai u. 26.)

**DEBRECEN, október 29., 18 óra**  
**Országos reformációi istentisztelet**  
Helyszín: református Nagytemplom

**SÁRVÁR, október 29., 10 óra**  
**Reformációi ünnepély (közös evangélikus, református)**  
Helyszín: református templom (9600 Sárvár, Várkerület u. 7.)

**EGER, október 29., 12 óra**  
**(M)ilyenek a reformátusok? – egyházmegyei gyermekrajzverseny eredményhirdetése, a kiállítás megnyitása**  
Helyszín: református templom, Méliusz terem

**BUDAPEST, október 29., 14 óra**  
**Koszorúzás Pógyor István és más lelkészek sírjánál**  
Helyszín: Új köztemető

**SZANK, október 29., 15 óra**  
**A Parakletos Könyvesház**

**hálaadó áhítata és könyvbemutatója**  
A Dobos Károly naplójából készült *Illés kenyérén* című könyvet bemutatja dr. Ladányi Sándor egyháztörténész  
Helyszín: református templom (6131 Szank, Béke u. 43.)

**BONYHÁD, október 29., 16 óra**  
**A szekszárdi Gárdonyi Zoltán Református Együttes hangversenye**  
Helyszín: református templom (7150 Bonyhád, Dózsa Gy. út 26.)

**BUDAPEST, október 29., 17 óra**  
**Jubileumi hangverseny az orgona felszentelésének 5. évfordulóján – Pál Diána orgonaművész koncertje**

Helyszín: békásmegyeri evangélikus templom (Bp. III., Mező u. 12.)

**SZEKSZÁRD, október 29., 18 óra**  
**Orgonahangverseny Gyimesi Bence orgonaművész közreműködésével**  
Helyszín: református templom (7100 Szekszárd, Kálvin tér 16.)

**BUDAPEST, október 29., 18 óra**  
**Orgonazenés áhítat**  
Helyszín: Deák téri evangélikus templom (Bp. V., Deák tér 4.)

**EGER, október 30., 17 óra**  
**A reformáció zenéje – az Eszterházy Károly Főiskola**

**Ének-zene Tanszéke hallgatóinak és tanárainak koncertje**  
Helyszín: Kálvin Ház

**EGER, október 31., 10 óra**  
**Reformációi istentisztelet**  
Helyszín: református templom

**EGER, október 31., 17 óra**  
**Ökumenikus reformációi istentisztelet**  
Helyszín: Kálvin Ház

**SÁRVÁR, október 31., 17 óra**  
**Luther – filmvetítés**  
Helyszín: evangélikus gyülekezeti terem (9600 Sárvár, Sylvester J. u. 3.)

**OROSHÁZA, október 31., 17 óra**  
**Reformációi emlékünnepele**  
Helyszín: evangélikus templom

**BUDAPEST, október 31., 18 óra**  
**Német nyelvű előadás és az Albert Schweitzer kamarazene koncertje**  
Helyszín: Németajkú Református Gyülekezet temploma (Bp. V., Hold u. 18–20.)

**BUDAPEST, október 31., 18 óra**  
**Reformációi emlékünnepele**  
Helyszín: Kőbányai Református Egyházközség (Bp. X., Ilhász u. 15.)

**SOPRON, október 31., 18 óra**  
**Ökumenikus est**  
Helyszín: evangélikus templom (9400 Sopron, Templom u. 10.)

**SZEKSZÁRD, október 31., 18 óra**  
**Ökumenikus istentisztelet**  
Helyszín: református templom (7100 Szekszárd, Kálvin tér 16.)

**BUDAPEST, október 31., 18 óra**  
**Református-evangélikus közös reformációi ünnepi istentisztelet**  
Helyszín: református templom (Bp. XII., Böszörményi út 28.)

**DUNAVARSÁNY, október 31., 18 óra**  
**Isten szolgája – filmvetítés Dietrich Bonhoeffer életéről**  
Helyszín: református templom (2336 Dunavarsány, Kolozsvári u. 7.)

**BUDAPEST, október 31., 18 óra**  
**Zenés reformációi istentisztelet dr. Fabiny Tamás evangélikus püspök igehirdetésével**  
Helyszín: Bp. I., Szilágyi Dezső téri református templom

A dőlt betűvel kiemelt esemény a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa által szervezett országos program

## Vallási helyzetkép

Az Ökumenikus Tanulmányi Központ (ÖTK) köszönetet mond az evangélikus és református espereseknek, a gyülekezeti lelkészeknek, valamint több római katolikus plébánosnak az új vallási mozgalmak magyarországi felmérését lehetővé tévő kérdőívre adott válaszaikért. A központ ezzel a programmal folytatja a rendszerváltás után kialakult helyzetben a vallásszabadság és az egyház-állam viszonyát figyelemmel kísérő, korábban megkezdett munkáját.

2001-ben – az akkori népszámlálás után – tette közzé az ÖTK az első leírást, amelyet a *Berliner Dialog* című folyóirat német nyelven is megjelentetett *A vallási helyzet Magyarországon* című cikkében. Az anyagot felhasználta a Németországi Protestáns Egyházak Tanácsa által működtetett Bensheimi Felekezettudományi Intézet is.

Az új program öt alapelve épül, ame-

lyek az 1997. szeptember 21–25. között Dobogókőn tartott nemzetközi ökumenikus konferencián alakultak ki. (A konferencia anyaga *Vallásszabadság a mai demokráciákban* címmel jelent meg az *Ökumenikus Tanulmányi Füzetek* 16. számaként.)

A magyarországi vallások közötti viszonyokat vizsgáló tanulmányoknak a következő ökumenikus szempontokra kell épülniük az egyházakban: a) az önvizsgálat keresése és a belső megújulásuk szükségessége; b) a párbeszéd hatékony kialakítása; c) a társadalmilag káros jelenségek bemutatása és a gyülekezetek tagjainak tájékoztatása; d) a hitvédelmi és értéktápanyult törekvések eszközeinek formálása.

A felmérés elvégzése után az eredményt az ÖTK közlésezi a magyar nyelvű és – lehetőség szerint – a külföldi egyházi sajtóban is.

► ÖTK-infó

## Konzultáció a missziói gyülekezetéről

► A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) Missziói és Evangélikációs Bizottsága az Európai Egyházak Konferenciája (EEK) Missziói Intézetével közösen október 2–3. között másfél napos konzultációt tartott az ökumenikus tanács székházában a missziói gyülekezetek témakörében. A mintegy negyven, a misszió és evangélikáció iránt elkötelezett résztvevő annak a szükségességét, lehetőségét és feltételrendszerét vizsgálta, hogy a történelmi egyházak sokszor kiürült templomai és megüresedett lelki-közösségi élete hogyan és mitől elevenedhetnek meg.

Nyilvánvaló az az egyháztársadalmi kihívás, amelyet a szürkeségnek, fáradtságnak, meggyengült intézményesülésnek a jeleit hordozó történelmi egyházak és az élettelen, színes programokkal vonzó, a modern kor eszköztárát a küldetésükbe állító kisebb egyházi közösségek közötti kontraszt is provokál. Egészen egyszerűen arról beszélgettek a tanácskozás résztvevői, hogy az atyák által épített impozáns templomok mi mó-

don lehetnének újra vonzóak a fiak és unokák számára.

A konzultációt két külföldi vendég előadó beszámolója segítette elő. Mindkét előadás eredményes missziói projektumot mutatott be; az egyik helyszíne Norvégia (az előadó Lino Lubiana volt), a második Nagy-Britannia (erről Terry Tennens szólt). Az előadásokat magyarországi esettanulmányok egészítették ki, amelyeknek különböző felekeze-

tű előadói az ország más-más részéről érkeztek.

Külön megjegyzésre méltó sajtósága volt a konferenciának, hogy nem maradt az ökumenikus tanács keretei között: a résztvevők és az előadók sorában a történelmi protestáns egyházak delegátusain kívül ott voltak a római katolikus egyház és az evangéliumi szabadegyházak lelkipásztorai, valamint az Aliansz Magyar Evangéliumi Szövetség missziói iránt elkötelezett képviselői is.

A megbeszélést az EEK részéről Darrell Jackson, a missziói intézet vezetője, az ökumenikus tanács részéről pedig Bóna Zoltán főtájtár nyitotta meg. Az evangélikációt Lovas András református lelkipásztor, a záróáthitot pedig Hecker Frigyes nyugalmazott metodista szuperintendens, az ökumenikus tanács missziói bizottságának elnöke tartotta.

► B. Z.

# A múlt örökségétől a távlatokig

Kétszáz éves a sárszentlőrinci algimnázium

► A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium elődje, a sárszentlőrinci algimnázium idén ünnepi megalapításának kétszázadik évfordulóját. A bicentenáriumi alkalmából rendeztek ünnepségsorozatot október 8-án Sárszentlőrincen. Az ünnepi istentisztelet olitári szolgálatát **Karl Jánosné Csepregi Erzsébet helyi lelkész és Szabó Vilmos Béla, a Tolna-Baranyai Egyházmegye esperese végezte. Igehirdetésre Gáncs Pétert, a Déli Egyházkerület püspökét kérték fel.**

Az ünnepségsorozat a gyülekezeti teremben kezdődött, ahol Csepregi Erzsébet köszöntése után Nagy István, a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium igazgatóhelyettese

nyitotta meg az iskolatörténeti fotókiállítását. **Fauszt András** gimnáziumi tanár, a 179. Számú II. Rákóczi Ferenc Cserkészcsapat vezetője a nyári cserkésztaborról tartott rövid beszámolót, majd **Demény Károly**, Sárszentlőrinc polgármestere és az egyházközség gondnoka mondott köszöntő beszédet a község és a gyülekezet nevében. Nagy István a képek segítségével végigkalkulálta a jelenlévőket a gimnázium kétszáz éves történetén, a „tárlatvezetés” előtt és után pedig **Sophie Kitschke** hegedűjátékát hallgathatták meg.

Az ünnepi hálaadó istentiszteleten Gáncs Péter Ézs 49.1–6 alapján hirdette az evangéliumot. Az akkori népcsoportokra utaló „szigeteket” említő textus kapcsán a püspök kiemelte, hogy ez az öszövétségi prófécia ma különösen aktuális, hiszen mára mi, emberek váltunk különálló szigetekké, akiket sokszor áthidalhatatlan szakadékok választanak el egymástól. Elszigetelődött emberek és

közösségek élnek egymás mellett és egymás nélkül. A prófétai vízióban azonban megjelenik a szabadítás evangéliuma: Isten igéje beavatkozik a világra, és összekapcsolja az egymástól távolodó embereket és közösségeket. A fennálló helyzet miatt gyakran hiábavalónak érezzük a munkálkodást, de ha tudjuk, hogy az ügyünk Istennél van, akkor az erőt is tőle kapjuk a lelki és anyagi építkezéshez.

A sárszentlőrinci gyülekezet, a gimnázium és a népfőiskola ügye is Istennél van. Gáncs Péter hangsúlyozta, hogy az egyház olyan közösség, amely nem önmagáért él, nem az az elsődleges feladata, hogy a múltját őrizzze, önmagát építse, és örökségét restaurálja, hanem azért létezik, hogy tradícióira támaszkodva a pogányok világossága legyen a világban, és megláttassa velük Krisztus szabadítását. A püspök ezekkel a gondolatokkal kötötte össze az ünnep múltba tekintő jellegét azokkal a jövőbeli távlatokkal, melyek értelmet és célt adnak az egyház szolgálatának. Ekképpen utalt annak a sokrétű misszióknak a fontosságára, amelyet a gyülekezet a sárszentlőrinci népfőiskola keretei között végez a környékbeli roma lakosság körében.

Az istentisztelet végén **dr. Fabiny Tibor** nyugalmazott egyháztörténész-professzor tartott előadást a sárszentlőrinci gyülekezet történetéről.

A hálaadást követően a gyülekezet a községi temetőbe vonult át, ahol **Szeniczai Bárány György** községalapító lelkész, valamint **Nagy István** templomépítő és iskolalapító püspök síremlékénél tartottak ünnepi megemlékezést.

■ PETRI GÁBOR



A SZERZŐ FELVÉTELE

# Jubál 2006



Szövetnek



Luther Roses

Immár tizenhatodik alkalommal töltötték meg a gödöllői Petőfi Sándor Művelődési Központot a Jubálra érkezők október 8-án. A tizenkilencedik keresztény könnyűzenei fesztivál mintegy háromszáz résztvevője előtt tizennégy zenekar – köztük három állandó, a Jubálon már korábban is fellépő evangélikus csapat: a *Large Room*, a *M.I.S.K.A.* és a *Szövetnek* – tett bizonyosságot hitéről. A déltől este tízig tartó program részeként kora este **Füke Szabolcs** evangélikus lelkész hirdette Isten igéjét. (Ha valaki az idén lemaradt volna róla, már most írja fel a naptárjába: a jubileumi, huszadik Jubál időpontja 2007. szeptember 8–9.)

# Egyedül a hit a megoldás

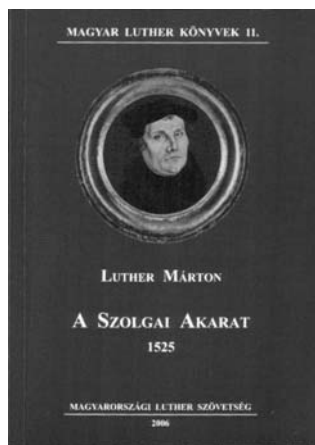
Luther Márton: A szolgál akarat

► **Luther Márton 1525-ben *De servo arbitrio* (A szolgál akaratról) címmel írt válaszművet *Rotterdami Erazmus De libero arbitrio* (A szabad akaratról) címmel ellene kiadott könyvére. A vitairat jelentőségét jól mutatja az életművét értékelő idős Luther nyilatkozata: ha minden írását tűzre kellene vetnie, és csak kettőt menthetne meg, akkor az egyik a *Kis káté*, a másik a *De servo arbitrio* lenne. Míg a *Kis káté* a reformátor tanításának hitoktatásra szánt tömör foglalata, addig a *De servo arbitrio* a teológus Luther fő műve.**

Magyarul *A szolgál akarat* címmel 1996-ban jelent meg először **Jakabné Csizmazia Eszter, Weltler Ödön** és **Weltler Sándor** fordításában, a soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus Gimnázium kiadásában. A most megjelent javított kiadás a Hermeneutikai Kutatóközpont munkatársainak közreműködésével készült, és a Magyarországi Luther Szövetség gondozásában jelent meg, a *Magyar Luther Könyvek* című sorozat II. köteteként. A kiadó a könyvet a kilencvenöt esztendővel ezelőtt született **Pröhle Károly, Scholz László** és **Weltler Ödön** emlékének ajánlja. A kötethez **Reuss András**, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Rendszeres Teológiai Tanszékének tanszékvezető professzora írt előszót.

Luther könyve nehezen érthető Erazmusnak az őt támadó műve nélkül. (Ez utóbbi is elérhető magyar fordításban: Jel Kiadó, Budapest, 2004; fordította **Rokay Zoltán**.) A humanizmus jeles képviselője a reformátor teológusnak azt a felfogását támadja, mely szerint a Szentírás tekintélye megelőzi az egyház tekintélyét. Érvelésében azt igyekszik kimutatni, hogy a legfontosabb kérdésben – mit tehet az ember üdvössége elnyeréséért, és mi az, amit Istentől kell várnia – a Szentírás nem ad világos feleletet, hanem egymásnak ellentmondó kijelentéseket tesz. Így – állítja Erazmus – szükség van az egyházi tanítóhivatal Szentírás fölött álló tekintélyére, amellyel a laikus hívőket az

írás által homályba burkolt legfőbb kérdésben eligazítja. Ennek lényege pedig, hogy Isten minden embernek fölkinálja az üdvösséget, és a döntést az ember szabad akaratára bízva: elfogadja-e vagy visszautasítja a megváltás művét, az üdvözítő kegyelmet. Válaszában Luther azt bizonyítja, hogy ez korántsem az ember döntésén múlik. Ha az ember döntésén



múltna, akkor kivétel nélkül mindenki elveszne, mert ebben a kérdésben az ember akaratát nem szabad arra, hogy a jót tudja választani. Előbb a Szentléleknek kell az ember akaratát hatalmába kerítenie ahhoz, hogy ne álljon ellen a kegyelemnek, hanem engedje, hogy Isten véghezvigye életében újjáteremtő művét.

Luther iratának – hasonlóan Erazmus könyvéhez – nem általában és nem teoretikus értelemben fölteszt kérdése az emberi akarat szabadsága. Luther tagadó válasza nem determinizmust hirdet, hanem konkrét kérdésre felel: az üdvösség elnyeréséhez szükséges jó választáshoz kellő szabadsággal nem rendelkezik az emberi akarat. Az örök sorsunkat meghatározó döntés nem a mi akaratunkon múlik: ez a felismerés Luther nem a kettős predestináció megoldásaként való elfogadására sarkallja, hanem hitre! Hitre abban az Istenben, aki – miként a jó lovas úrrá lesz az akaratának ellenszegülő lovon – Szentlékével úrrá tud lenni lázadó akaratunkon, ellenállását szeretetből fakadó gyermeki engedelmisséggé változtatva. Üdvösségünk

egyedül Isten kezében van, és teljes egészében Szentlékétől függ: az értelem ezt a számára kifürkészhetetlen akaratú szent Isten előtti teljes kiszolgáltatottságként éli meg, ami félelemmel tölti el, és ezért minden erejével tiltakozik ellene. Hitünk viszont a legszentebb evangéliumként ünnepi ugyanezt: hála Istennek, hogy ő Szentlékével birtokba veszi nemcsak akaratunkat, de egész életünket, és lázadó bűnösökből engedelmes gyermekeivé szül újjá.

Egyedül a hit a megoldás, a hit számára pedig a Szentírás – a Szentlélek által – minden más tanítóét megelőző tekintéllyel ad világos, egyértelmű feleletet életünk legfőbb kérdésére. Az egyháznak ugyan joga és feladata a Szentírás magyarázata, de tekintélye az Írás tekintélyéből ered, annak van alávetve, így soha nem előzheti meg. Ez Luther ma is érvényes válasza Erazmus őt támadó könyvére.

Hogy Erazmus miért látja homályosnak a Szentírás feleletét az üdvösség kérdésére, azt Luther azzal magyarázza, hogy ellenfele nem tud különbséget tenni törvény és evangélium között. Mert Isten igéje másként szól a megátkozott, megbánást tanúsítani nem hajlandó bűnöshöz, mint a bűnét megbánó megtérőhöz. Előbbi törvényével fenyegeti és megtérésre hívja, utóbbi evangéliumával vigasztalja és irgalmában való reménységre buzdítja.

A törvény és evangélium közti különbségtétel is olyan sajátossága Luther gondolkodásának, mint az önmagát igéjében és Jézus Krisztus személyében, de mindenkiféle kerestjében kinyilatkoztatott (Deus revelatus) és az eseményekben mindig elrejtőzködve munkálkodó (Deus absconditus) Isten megkülönböztetése. Ezeket a megkülönböztetéseket a reformátor örökségének ápolói ma is irányadónak tekinthetik.

■ VÉGHÉLYI ANTAL

*Luther Márton: A szolgál akarat. 2., javított kiadás. (Magyar Luther Könyvek II.) Hermeneutikai Kutatóközpont, Budapest, 2006. Ára 1500 Ft.*

# Asztali beszélgetések – három asztalnál

Győrről már fogalom az „asztali”. Ez nem egy bútordarab, nem étkezés és még csak nem is egy borfajta. 2002 nyarán fogalmazódott meg az igény néhány lelkes győri fiatalban, hogy egy kulturális programon keresztül hozzájáruljon a gyülekezeti élet-hez. Alapul véve a lutheri hagyományokat, az első disputát már *Asztali beszélgetések* címmel rendezték meg a szervezők.

A meghívott közéleti és egyházi vendégek egy-egy témában való jártasságukkal igazi ajándékokat nyújtottak át az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola nagyelődjét rendszeresen megtöltő hallgatóságunk. Ugyanakkor a rendezvény érezhetően kinötte kereteit, s hogy a disputa töretlenül folytatódhasson, és más helyszíneken is elindulhasson, a Győri Evangélikus Egyházközség és a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség közösen úgy döntött, hogy megalapítja az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítványt, és felkéri a kuratóriumot, hogy a győri kezdeményezést bővítse ki. Így 2006 októberétől már nem is két, hanem három helyszínen – Győrött, Budapest-Fasorban és Székesfehérváron – indultak disputák.



Balról jobbra: Szabó Tamás katolikus táborigazgató, Ladányi Sándor református egyháztörténész, Böröcz Enikő, az Evangélikus Országos Levéltár tudományos munkatársa és a legutóbbi rendezvény moderátora, Aradi György evangélikus lelkész

Az őszi „évad” első *Asztali beszélgetését* október 3-án, kedden a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium dísztermében élvezhették a vendégek. A *Keresztutak '56 sodrában, részvét és részvétel – avagy az egyházak és '56 című disputára* elfogadta a meghívást **Böröcz Enikő**, az Evangélikus Országos Levéltár tudományos munkatársa, **Ladányi Sándor** professzor, a Károli Gáspár Református Egyetem Egyháztörténeti Tanszékének vezetője, valamint **Szabó Tamás** katolikus táborigazgató. Nekik köszönhetően igazán izgalmasan kaphatott történettudományilag hiteles képet a hallgatóság, melynek fiatalabb tagjai talán most először élhették át, mit is jelentett a történelmi egyházak egyik legvitatottabb korszaka. Mindemellett az '56-os eseményeket személyes emlékként őrző vendégek hozzászólásaikkal, kérdéseikkel és saját tapasztalataikkal is gazdagították a disputát.

A következő „asztali” október 26-án Győrött lesz, amelyen **Galambos Ádám** beszélget majd **Rudolf Péter** színművészrel és **Ócsai Zoltánnal**, a győri gyülekezet igazgató lelkészével.

■ BEDECS ANDRÁS

## Bárányok a farkasok között

Az amishok tanúságtétele Amerikában

Két évvel ezelőtt princetoni tanulmányutam idején református teológushallgatók társaságában kerestem fel az észak-amerikai kontinens egyik legkülönösebb vallási közösségét, a Pennsylvania államban élő „amish”-okat. Nagy érdeklődéssel mentem, hiszen a nyolcvanas évek közepén láttam a róluk szóló, Magyarország is nagy sikerrel játszott, *A kis szemtanú* (Witness) című filmet. Az *Evangélikus Élet* főszerkesztőjének ígéretet is tettem, hogy benyomásaimat megosztom majd a lap olvasóival, ám elfoglaltságom miatt az ígéreteket eddig nem tudtam beváltani.

Idén ősszel három hónapot ismét az Egyesült Államokban tölthetek egy Virginia államban működő, az evangélikus egyházhoz kötődő főiskola (a Roanoke College) vendégtanáraként. Oktatói és kutatómunkámon kívül továbbra is élénk figyelemmel követem az amerikai vallási életet. Bár a szekularizáció itt is érezhető hatását, Európa országaihoz képest Amerika mégis „vallásos” nemzetnek mondhatja magát, hiszen itt a lakosság huszonöt százaléka jár vasárnaponként templomba, amíg az „öreg kontinensen” ez az arány mindössze öt százalék körül mozog.

Az amishokról szóló írást azonban tovább nem halaszthatom. Olyan dolog történt ugyanis, amely október első napjaiban megrendített minden jóakarátú embert ezen a világon. Egy később magával is végző tejszállító fiatalember egy pennsylvaniai amish iskolában lelőtt öt fiatal leányt, öt másikat pedig megsebesített. Miközben e sorokat írom, éppen temetik ezeket az ártatlannál is ártatlannabb gyermekeket.

A mai újságok részletesen tudósítanak arról, hogy bár a mintegy kétszáz-ezer tagot számláló közösséget természetesen megrázta a szörnyű tragédia, a hitükkel mégis arról tanúskodnak, hogy ilyen eseményeket másképpen is fel lehet dolgozni, mint azt „odakint” teszik az átlagemberek. A közösség lelkesze arról prédikált, hogy nem értik, mi tör-

tek, ám működésüket végül sikerült mindenki számára megfelelő módon szabályozni. Közösségi összetartozásuk példamutató.

Az amishok megőrizték saját nyelvüket: ma is a pennsylvaniai holland („Platt”) nyelvet beszélik. Nem szervezett falvakban élnek, hanem farmok laza szövetségében. A vallási élet mindent meghatároz számukra, ám templomot külön mégsem építenek. Isteniszteleti életükben nincs liturgia, szentírást a zene emberi érzelmeket kavartat fel, ezért káros lehet. Úrvacsora idején *János evangéliuma* 13. fejezete alapján a lábmosást gyakorolják. Vallásukra jellemző, hogy nem térítenek, ám a kívülről állókat szeretettel fogadják vendégként maguk között.

Bibliaértelmezésükre a literalizmus, mai szóhasználatuk a fundamentalizmus jellemző. Szó szerint élnek meg ezért Pál apostol intését: „Ne igazodjatok a világhoz!” (Róm 12,2) Tizenhat éves korukban a serdülő fűt egy évre kimehetnek a „világba”, és szabadon kipróbálhatják a „kinti” életet. Utána azonban saját maguknak kell eldönteniük, hogy melyik életformát választják. A *Jakób választása* című film szól erről a döntésről, arról, hogy a fiatalok nyolcvanöt százaléka az amish életformára mond igent. Am ha ezt megszegik, akkor a közösség szigorúan kiközösíti őket („shunning”, illetve „Meidung”). Ilyenkor 1Kor 5,11 alapján a családi kapcsolatok teljesen megszakadnak. A rokonházaságok miatt előfordult közöttük a törpeség és a szellemi fogyatékosok. A Biblián kívül a *Martyrs’ Mirror* (Mártírok tükré) a leggyakrabban forgatott lelki olvasmányuk.

Az amish közösség kétszáz svájci családlészármazottja. Történetük a 16. századi „radikális reformáció”-ra, az anabaptistákra nyúlik vissza. 1536-ban Hollandiában egy kilépett katolikus pap, *Menno Simons* (1496–1561) volt a mennoniták alapítója. Az ő utódai egy része Svájcba ment. Am 1693-ban *Jacob Amman* (1656–?) svájci mennonita püspök a

## Adalék az angliai evangélikusság történetéhez

„A BBC általános gyakorlata az, hogy csak olyan egyházak szertartásait közvetíti, melyek a keresztény tradíció fő vonalába tartoznak” – volt a meglepő válasz mintegy negyven évvel ezelőtt arra a megkeresésre, amely egy esetleges angol nyelvű evangélikus rádiós istentisztelet gondolatát vetette fel. Nem természetesen, de tipikus ez a válasz. A legtöbb angol ajkán még ma is nehezen formálódik a *lutheran* (evangélikus) kifejezés. Kevés az olyan nyugat-európai ország, ahol az evangélikus egyház, a protestáns egyházak legnagyobbika és a reformáció tulajdonképpen „okozója” olyan kevéssé ismert lenne, mint Angliában. Ez annál is inkább meglepő, mert közel ötszáz évvel ezelőtt a *lutheran* általánosan ismert és használt angol fogalom volt nemcsak egyházi körökben, hanem a nép között is.

A következő négy és fél évszázad a ködben elveszülő, majd újra előbukkanó evangélikus egyház története. Volt idő, amikor a politikai érdekek majdnem az angol nép hivatalos felekezetévé tette, majd később a királyi udvar harmadik hivatalos vallásává lett. Mégis, a mögötünk lévő századok legnagyobb részében szolgálata szerény keretek között maradt, de még sohasem szűnt.

### Luther Angliában

Az evangélikusság angliai története *Luther Mártonnal* kezdődött. Kevesebb mint négy héttel a 95 tétel kiszegése után (1517) Luther tételei beszédtemái lettek Oxford és Cambridge papjainak, diákjainak és a téma iránt érdeklődőknek. Csodálós szemek figyeltek fel a vakmerő szerzetesre, aki ki merte hívni a pápai hatalom haragját. Kereskedőhajók kenderbálái alatt csempészték Luther könyveit a németalföldi kikötőkből Angliába. Mohón olvasták, másolták, adták tovább őket. „A gondolatok előtt nincsenek határok” japán közmondás vált itt is valóvá.

VIII. Henrik király és püspökei hatalommal próbálták gátat emelni a lutheri tételek terjedése elé. A tizennyolc éves korában, 1509-ben trónra került királyt bosszantotta, hogy a wittenbergi hittudós tanai külön komplikációt jelentettek a régen esedékessé vált egyházi reform dolgában. Az uralkodó egy meglepő teológiai tájékozottságot, illetve egyházi neveltetését eláruló könyvben ítélte el a „wittenbergi kis barátocskát, aki veszélyesebb, mint a szaracénok és a törökök együttvéve”, és védte meg a római egyház hét szentségről szóló tanítását. Ezért a hálás X. Leó pápától a *fidei defensor* (a hit védelmezője) címet kapta, amely azóta is az angol – illetve ma már a brit – uralkodók minden változáson is látható jogcíme (F. D. rövidítéssel).

De Luther tanainak terjedését már nem tudta megátolni a könyv és királyi szerzőjének hatalma. Cambridge-ben a Királyi Kollégium szomszédságában lévő Fehér Ló fogadóban jöttek össze az egyetem tanárai és hallgatói, hogy az új

tanokat megvitassák. Ez az ősi egyetemi város lett a lutheránus reformáció melegegálya.

### VIII. Henrik és az angol lutheránusok

Az angliai evangélikus egyháztörténet megkülönböztetett tisztelettel tartja számon egyfelől *Robert Barnes*, aki szintén Ágoston-rendi szerzetes volt és a lutheránus hitvallás első mártírja, másfelől pedig *William Tyndale*-t, a Szentírás angol nyelvre fordítóját. Mindkettő Luther közeli barátja volt, mindketten hallgatói voltak Wittenbergben. Az egyetem anyakönyvébe Tyndale mint *Gulielmus Daltici* (1524), Barnes pedig mint *Antonius Anglus* (1553) van bejegyezve.



Istenisztelet a londoni Szent Anna és Szent Ágnes evangélikus templomban

Amikor a király haragja elűzte őket hazájukból, menedéket találtak Luther otthonában. Barnes evangéliumot hirdető szónoklatai nemcsak a cambridge-i templomot töltötték meg zsúfolásig, hanem lelkes tanítványokat is verbuváltak, akik az ingyen kegyelem hit által való nyereségét adták tovább városok és falvak népeinek.

Tyndale bibliafordítása annyira hasonlóságot árukt el Lutheréhez – hiszen a reformátor új német nyelvű Bibliáját használta forrásként –, hogy *Cochlaeus*, a király katolikus tanácsadója ezt írta uralkodójának: „Felső, ez az útja annak, hogy bírodalmát lutheránusokkal töltsd meg.” Ilyen hitvallók hatására, illetve a skóciai *Patrick Hamilton*nak köszönhetően a lutheránus hit gyorsan terjedt, és remény volt arra, hogy az angol nép vallásává lesz.

Ekkor következett egy meglepő fordulat. A király váratlanul – modern szóval élve – dialógust ajánlott a lutheránusoknak. *Aragóniai Katalintól* való válása miatt súlyos ellentétbe került a pápával, és ezért komolyan tartott a francia–spanyol koalíciótól. Robert Barnes-t visszahívta a káplánjává tette. Tárgyalások kezdődtek a lutheránus schmalkaldeni szövetséggel.

Barnes 1555-ben visszatért Wittenbergbe mint az angol teológiai bizottság vezetője. Lutherrel és *Melancthon*nal tárgyalták meg tételről tételre az *Ágostai hitvallást*. Az eredmény bámulatosan ígéretes volt. Londonban a canterburyi érsek

elnöklete alatt jött össze a teológiai tanács, hogy megfogalmazza a független angol egyház hittételeit. Így jött létre az úgynevezett *tizenhárom tétel*, amely ugyan soha nem nyert elfogadást, de indirekt módon alapjává vált a későbbi *Harminckilenc tételnek*, amelynek elfogadása – mint az evangélikusoknál az *Ágostai hitvallás* – máig is része az anglikán klérus avatási fogadalmának.

A kocka újra fordult. Anglia felett a politikai veszély elmúlt, a király Rómával való szakítása veszélytelené vált. Kegyzett lett az érsek, *Thomas Cranmer*, „Szent Róbert” pedig – ahogy Luther Barnes-t nevezte – 1540-ben máglyahalált szenvedett Londonban, míg Tyndale-t Brüsszel mellett égették meg 1536-ban.

### Ecclesia Anglicana

VIII. Henrik 1547-ben halt meg. A trónon VI. *Edward* néven kilencéves fia követte őt. Ötéves uralkodása alatt az egyház erős protestáns színezetet nyert. Törést csak I. *Mária* (1553–1558) – akit a „véres” jelzővel illet a történelem – katolikus restaurációt segítő uralkodása jelentett. Sokan mártírhalált haltak, többek között *Thomas Cranmer* (1489–1556), az anglikán egyház első érseke, *Hugh Latimer* (1485–1555), Worcester püspöke, *Nicholas Ridley* (1500–1555) rochesteri püspök.

Stabilitizálódást I. *Erzsébet* trónra jutása jelentette (1558–1603). Uralkodása első évében lett érsek *Matthew Parker*, aki korábban mint papnövedék résztvevője volt a cambridge-i disputáknak. Érseki szolgálata döntő nyomot hagyott az anglikán egyházon. Bár a via mediát választotta Róma, Luther és *Kálvin* között, mégis, az 1559-ben megjelent *Imádságos könyv*, de még inkább a már említett *Harminckilenc tétel* (1563) erős evangélikus hatást mutat.

A tételek közül öt teljesen, tizenegy pedig tartalomlag azonos a lutheri 95 tétel egyes pontjaival. Az *Anglikán szertartáskönyv*, valamint a keresztelési, konfirmációi, esketési és temetési rendek korai lutheránus befolyásról tanúskodnak. Az erős evangélikus hatást azonban csak napjainkban fedezi fel az anglikán egyház.

■ PÁTKAI RÓBERT



tént, ám a családtagok nyugodt lélekkel elfogadják azt Isten akaratának. A gyilkosnak pedig „természetesen” megbocsátanak. Igen, ők bárányok a farkasok között.

Az amishok az Amerikát járt turisták számára azért érdekesek, mert egy sajátos, zárt vallási közösségben élnek, tudatosan elkülönülve a „világtól”. Úgy öltözködnek, dolgoznak, mintha ma is a 17. században élnének. Mindenekelőtt a ruházatuk szembeötlő: a nők férfiak fekete kalapot és (bajusz nélküli) szakállat viselnek, az asszonyok varratlan ruhát hordanak, a hajukat nem vágják. A turisták számára a legnagyobb látványosság, hogy autó helyett lovas kocsikat („buggies”) hajtanak. Televíziót vagy elektromosságot nem használnak.

Általában farmokon dolgoznak, gyermekeiket saját iskoláikba járatják. Néhány évtizeddel ezelőtt emiatt az állami törvényekkel is összeütközésbe kerül-

szigorúbb vallási elvek (például lábmosás, illetve Meidung) jegyében szakított a mennonizmusmal.

Amman követői, az amishok 1720–1770 között érkeztek Pennsylvániába. 1737-ben a *Charming Nancy* nevű hajó fedélzetén huszonegy amish bevándorló érkezett Philadelphia kikötőjébe.

A legtöbben Pennsylvániában telepedtek le, s ma is úgy élnek, mint bevándorlásaik idején. Mindennapi életüket a közösségi „Ordnung” szabályozza. Természetesen az erőszakmentesség eszméjének jegyében következetesen pacifisták, soha nem fognak fegyvert. Ezért is döbbenetes, hogy az október elsején eldőrdült fegyverlövések éppen az ő ártatlan gyermekeiknek az életét oltották ki. Bármennyire is távol álljon tőlünk az amishok világa és bibliaértelmezése, hitük megrendítő tanúságtétel lehet mindannyiunk számára.

■ FABINY TIBOR (IFJ.)

## Vándorprédikátor – világméreteken

Iván egyik legjobb munkatársam és barátom volt brazíliai szolgálatom idején. Ott született fiát németországi ösztöndíjas időmben kereszteltem a hannoveri Christuskirchében. Leányát magyar istentiszteletünkön Rio de Janeiróban tartottuk keresztvíz alá. Évekkel áttelepülésük után kedves barátom és munkatársam meghalt. Kívánsága szerint a Hannover melletti Horstban temettem el. Két évvel ezelőtt unokáját keresztelhettem meg a csodaszép Sankt Jacobi-templomban, Göttingában, másik lányunokáját pedig nemrég az alsó-szászországi Reyershausenben. Utóbbi két szolgálatomhoz egyenként több mint nyolcszáz kilométeres utazás is szükségeltetett. Igaz, hogy a távolságok ma nem számítanak, de azért nyilván több ez, mint amikor udvari prédikátor elődeim urukat esetleg hadjáratra vagy vadászatra kísérték el...

Soha föl nem vetődött a kérdés, hogy miért vállalom ezt a „tisztelet”. Nem kétséges, hogy nagy szerepet játszik benne a család ragaszkodása és hűsége. Elhunyt jó barátomnak tartozom azzal, hogy – megszerettem őket – kérésüket, hívásukat nem utasítom el. És különben is: mi végre hívtam és küldtem szolgálta- ba az Úr, akinek legfőbb célja az ő irántunk érzett szeretetének a megmutatása és gyakorlása?

De van még egy más szempont is, amely amolyan „törlesztés” is akar lenni. Olyan családnak vagyok „udvari prédikátor”, amelynek egyik őse a 18. században alapítványt tett az északkelti német város, Greifswald egyetemén. Ennek a nagyvonalú alapítványnak a segítségével kétszáz éven át tanulhattak magyarországi evangélikus teológusok Greifswaldban, hogy hazamenve jól képzett

lelkészekként szolgálhassák egyházuk és országuk evangéliumra váró népét. Az alapítvány utolsó ösztöndíjasa Argay György volt, aki a múlt század második felében az erdélyi magyar evangélikus egyház püspöki tisztét látta el.

Van persze önző szándék is a szolgálomban. Bevallom, hogy hihetetlen érdekes emberekkel találkozhatok minden alkalommal, és kontinenseket átívelő ismeretsegekre tehetek szert, ha mégolyan rövid életűek is. Jó orvosság a betokosodás és a magam szűkösségébe való beleletpedés ellen. Ezek figyelmeztetnek arra is, hogy élet nem csak ott van, ahol én vagyok.

Nagyon szívesen és örömmel vagyok „udvari prédikátor”. S mi ez, ha nem misszió?

■ GÉMES ISTVÁN (Stuttgart)  
Forrás: Útitárs, 2006/3.

## Poprádi Ádám emlékezete

▶ Az *Evangelikus Életben* ez évben már két írásban is foglalkoztunk a 17. századi magyarországi egyházi értelmiség Wittenbergben tanult és megszerzett tudással az egyetemes magyar hazát gyarapító tagjaival. Bemutattuk az erdélyi *Schnitzler Jakab* és a felső-magyarországi *Thann András* lutheránus lelkész és tanár életútját – külön kiemelve azokat a momentumokat, melyek a mindennapi szolgálat, illetve a teológiai munkásság mellett a természettudományos megismerés, a csillagászati kutatás területére vezérelte a két kiváló egyházi embert. Alábbi írásunkban egy, az előbbiekéhez igen hasonló pálya ívét rajzoljuk meg – a 370 éve született *Poprádi Ádámmra* emlékezünk.

Poprádi Ádám 1636-ban a felső-magyarországi Szepesbélán született és élt. Tanulmányait Eperjesen kezdte, majd 1659-től 1661-ig a wittenbergi egyetemen tanult. Ezt követően visszatért hazájába. 1663. március 3-án *Wagner Márton* szuperintendens avatta evangélikus lelkésszé, ezután a Szepességben diakónusként működött. Később Eperjesen szolgált, illetve tanárként dolgozott. 1672-ben az ellenreformáció több paptársával együtt elűzte Magyarországról. Tíz esztendő telt el száműzetésben, hazájától távol, a Német-római Birodalomhoz tartozó Sziléziában. 1682-es hazatérése után a felvidéki Trencsénben volt lelkész, majd Bártfán földiakónus.

Lelkipásztori működése során 1687-ben másodszor is elvették a helyi lutheránusoktól a templomukat, és a városon kívül jelölték ki helyet számukra templomépítésre. A Poprádira vonatkozó életrajzi források megjegyzik azt az érdekességet is, hogy ebben az új templomban 1689. február 6-án egy egri török nő is megkeresztelt. Poprádi Ádám 1692-ben hunyt el.

A Wittenbergben szokásos, elnök vezette egyetemi viták és írott változataik sorában 1660-ban találkozhatunk Poprádi Ádámmal – vagy ahogy akkoriban a korszakosa szerint nevé latinosan használták, *Adamus Popradus* – nevével. *Ernestus Bakius* elnökletével disputációjában „Physicam disputationem de meteoris empathicis...” címen légtörési, légtörési, fénytani és meteorjelenségekkel foglalkozott. A dolgozatban a korszaknak megfelelően a skolasztika arisztotelészi szabályai szerint pontosan definiálta a jelenségeket, ismertette keletkezésük folyamatát, leírta megjelenési formáikat, majd létrejöttük okait vizsgálta. Ennek során többek között halójelenségekkel (holdhaló, melléknap, mellékhold stb.), szivárvánnyal, a hajnali és alkonyati vörösséggel, a felhők színével és a hullócsillagokkal foglalkozott.

Írásában a helytálló természeti megfigyelések a babonás hiedelmekkel keveredtek. Azokban az esetekben, amikor az adott jelenségre akkoriban már létezett valamilyen fizikai magyarázat, viszonylag helyes, bár mai szemmel teljesen

azért nem nevezhető definíciókat adott. A jelenségek okainak leírása azonban munkájában távol áll a valós természettudományos képtől, mivel megállapítása szerint a ritkább légtörési jelenségek – mai tudásunk alapján már túlhaladott és tudománytalan módon – bizonyos természeti, politikai és egyházi események előjelzésére is szolgálhattak.

Wittenbergben az is szokásban volt, hogy az egyetemi viták alkalmával a diákok üdvözlő versekkel köszöntötték egymást. Ezek felépítésüket tekintve egységes szerkezetűek voltak: üdvözlőtek a vitapartnert, dicsérték tehetségét és tudását, munkára serkentették, sikeres előmenetelt kívántak neki, valamint kifejezték annak a reményét, hogy a tanulmányok során megszerzett tudanyagot városuk és hazájuk javára kamatoztatják. Poprádi Ádámmal disputációjában *Günther Dávid* köszöntötte Késmárkról, *Simonis György Váraljáról*, *Regius Pál* Kiszzebenből, *Schön Gáspár* pedig Eperjesről.

Nevéhez még két írásmű fűződik: „Zur Frömmigkeit leitende Pestilenz-Betrachtung...” címmel 1680-ban Boroszlóban jelent meg könyve, 1682-ben pedig a „Vota Gamica Secunda...” című látott napvilágot. Ez utóbbiban az üdvözlő verseket Poprádi Ádám mellett *Eccard Ábrahám* leibiczi, *Milochowsky János* breznóbányai, *Sextius János* korponai lelkész, *Burius János* korponai német pap, *Adami Márton*, *Zskalitzky András* hrincói lelképásztor, illetve *Platani Mátyás*, *Colemanus János*, *Simonides János*, *Sinapius Dániel* száműzött evangélikus lelkészek és iskolaigazgatók jegyezték.

■ REZSABEK NÁNDOR

## Civitas fidelissima

Evangelikus diákok is harcoltak a városért

▶ Az első világháborút lezáró igazságtalan trianoni békedekretum Magyarországtól Sopront is elrabolta, de a város polgárai ebbe nem nyugodtak bele, fegyverrel szálltak szembe a beérkező idegen csapatokkal. Az Ágfalva mellett kiálló, halálos áldozatokkal is járó honvédő harcok aztán meg is lett az eredménye: az antant engedélyezte, hogy népszavazáson döntsenek a soproniak és a város környékén élők, Magyarországhoz vagy Ausztriához akarnak-e tartozni. Sopron azóta a leghűségesebb magyar városként tiszteljük. Mindebből a hazai evangélikusok is kivették a részüket.



ezen a napon jól felfegyverzett csendőröket küldött Sopron megszállására. A diákok azonban bebizonyították, hogy helyén van a szívük, nemcsak beszélni, de cselekedni is tudnak: fegyvert ragadtak, és Ágfalvánál megállították az előretörő megszálló alakulatot.

A három osztrák és egy magyar halálos áldozattal, valamint több sebesülttel is járó összeütközés meghátrálásra készítette az osztrák csendőröket. Ezt követően a diákokat vezető *Prónay Pál* huszár alezredes ellentámadást indított, és az addigra már a helybéli tisztviselőkkel, vasutasokkal, illetve a környék lakosságával kiegészült regimentje azokat a történelmi Magyarországhoz tartozó területeket is visszafoglalta, amelyeket ma Ausztriában kell keresnünk. *Prónay* katonái először Kismartonba, majd nem sokkal később Felsőőrbe is bevonultak – az ottani lakosság legnagyobb örömeire. Ekkor Bécs mégis elfogadta Budapest tárgyalási javaslatát, a közvetítésre felajánló *Eduard Beneš* csehszlovák miniszterelnök pedig jelezte, hogy jogosnak tartja a magyarok igényeit.

Az antanthatalmak mégis felszólították Magyarországot, hogy őrítse ki a vitatott területet. *Prónay Pál* azonban erre még a pesti utasítás ellenére sem volt hajlandó, október 4-én inkább kiküldötte a tisztavirág-életű *Lajta-bánságot*.

A válság újabb állomásaként az antant – olasz javaslatra – október 11-e és 13-a között tárgyalóasztalhoz ültette a két szemben álló felet. A velencei megbeszélés eredményeként született az a

megállapodás, hogy a Sopron közvetlen környékén élők népszavazással döntsék el, melyik országban szeretnének élni. Cserébe viszont a soproni járás nagyobbik részét kitevő, huszonegy községnyi terület az osztrákoké lett – így többek között a *Prónay* által visszafoglalt Kismarton és Felsőőr is.

Az 1921. december 14-e és 16-a között megtartott népszavazáson Sopronon kívül Ágfalva, Balf, Bánfalva, Fertőboz, Fertőrákos, Harka, Kópháza és Nagycenk öntudatos polgárai is Magyarországot választották, vagyis minden olyan település így szavazott, ahol megkérdezték az embereket, hol kívánnak élni. Ekkor forrott egybe Sopron neve a hűséggel.

Ezt a megtisztelő címkét egyébként nem a hálás utókor ragasztotta rá, hiszen már a kortársak is így érezték. Nem véletlen, hogy a népszavazás első évfordulóján az Országgyűlés „örök emlékeztül” törvényben állított emléket Sopron hűségének. Az 1922. december 12-én életbe lépett XXIX. törvény bevezetője szerint „a soproni népszavazási terület lakossága, amidőn válságos időkben az állami hovatartozás iránti hajlandóság próbára tétetett, a megtartott népszavazáson nyelvi és faji különbség nélkül az ezeréves magyar államhoz való tántoríthatatlan hűségéről tett bizonyosságot. A hűséges ragaszkodás e megnyilatkozása a magyar haza minden fiában megerősítette a boldogabb jövő bekövetkezésébe és az isteni igazság örök diadalába vetett reménységet.” A négy paragrafusból álló törvény ezt követően kimondja, hogy „Sopron szabad királyi város címe a »civitas fidelissima« jellegével egészítették ki”, valamint azt, hogy a városban „e történelmi esemény jelentőségéhez méltó emlékmű állíttassék fel”.

A Sopron jelképeként is tartott Tűztorony bejáratát aztán nagyon gyorsan kődíszbe öltöztették, majd új nevet kapott: azóta Hűségkapunak hívják. A népszavazás nyolcvanadik évfordulójáról egyébként nem feledkezett meg az *Orbán Viktor* által vezetett polgári kormány. 2001. december 14-én ugyanis megjelent a *Magyar Közlönyben* a 244/2001-es számú kormányrendelet, amely ezt a napot a hűség napjává tette.

■ JEZSÓ ÁKOS

## Nyílt levél Tallián Hedvignek

Kedves Hedvig! Írok Önnek, bár lehet, hogy sohasem fogja soraimat olvasni. Írok Önnek, mert pár napja reggel berontott az életembe, a Kossuth rádióban elhangzott levelével.

Tudja, áll a férjemmel reggel a fürdőszobai tuikör előtt, és borotválkozni készül. Ez az a pillanat a mi férjfelünkben, amikor naponta, legalább egyszer, szembenézünk önmagunkkal. Hallgatjuk a rádiót, mi történt a világban, amíg aludtunk. S hogy felkészüljünk lehetőség szerint mindarra, amit a kezdődő nap tartogat a számunkra.

S akkor jött Ön a levelével. Ezzel a fájdalmasan keserves vallomással, miszerint el fogja hagyni ezt az országot. Mert elmúlt harmincéves, újságíró, és még nincs munkája, nincs olyan egzisztenciája, amelyre az életét szívesen felépítené. S mert bár nagyon szereti Magyarországot, napjait *Neumann János* számítógépe mellett tölti, reggelente *Szent-Györgyi Albert* C-vitamin-tablettáit szopogatja, a zsebében *Bíró László* golyóstollával kel át *Széchenyi Lánchídján* – mégis elhagyja kényszerül a hazáját. Mert nincs kedve beállni sem a kisebb, sem a nagyobb szekértáborba „pufferembernek”, hiszen ebben az országban csak így lehet érvényesülni. S most elmegy, hátha messziről, külföldről jobban megérti, miért is kell szeretnie hazáját, amely az alapvető emberi életlehetőségeket sem adja meg Önnek.

Megértem Önt. Nem Ön az egyetlen, aki mostanában hasonlóképpen gondolkodik. Sokan vannak, sajnos, akik nem érzik jól magukat ebben az országban. Ezt hallom, mert a munkám révén folyamatosan különféle emberek közt mozgok. Megértem, mert harmincévesen az ember már többre vágyik, mint ami Önnek nyilván jutott. Megértem, mert nekem is sajog a nagyember cinikus mondata: akinek nem tetszik itt, az el is mehet ebből az országból. Más, kisebb nagyember csak Budapestről küldené el azokat, akiknek meg ott nem tetszik. Megértem, mert amióta a nagyember trágár szavakkal illetve az én hazámat, én is furcsán érzem magam Magyarországon. És megértem, mert tőlem – tőlünk – még senki bocsánatot sem kért; megértem, mert egy követ fújnak vele társai is, sőt van köztük, aki minket, magyarokat, ennek a hazának a gyermekeit egyszerűen csak patkányokhoz hasonlított, akiket nem szabad a sarokba szorítani.

A keserűségét mélyen megértem és átérzem. Mégsem tudok azonosulni döntésével. *Márai Sándor* hívom segítségül, aki a *Füves* könyvében így vall: „Mindig, mindent adjál oda a hazának. A világnak nincs semmiféle értelme számodra hazáad nélkül. Ne várj jót a hazától, s ne sopánkodj, ha megbántanak a haza nevében. Mindez érdektelen. Egyáltalán, semmit ne várj hazától. Csak adjál azt, ami legjobb életedben. Ez a legfelsőbb parancs. Bitang, aki ezt a parancsot nem ismeri.”

Mindezt az ember írja le, akit ugyancsak kivetett ez a haza, s akinek még az olvasását is tiltották itthon. S akit talán az élet is kivetett, hisz teljes elhagyatottságban önkézzel vetett véget az életének 1989-ben az Egyesült Államokban, San Diegóban. Voltak más magyarok is, akiknek ugyancsak menniük kellett, de ők is örökre hazavágytak. Ilyen volt *Wass Albert* is és még sokan mások.

Mi, magyarok már csak ilyenek vagyunk. Nekünk itt van az otthon, mi nem születünk a világ csavargóinak. *Márai* szerint a nézőpontunkon kell változtatni. Nem kérni a hazától, hanem adni. Adni önmagunkat, adni tehetségünket, adni két kezünket, adni erőnket és hitünket – adni mindazt, amivel, ha egy kicsit is, de előrébb tudjuk mozdítani a haza szekerét. S most talán éppen azzal, hogy nem megyünk sehova.

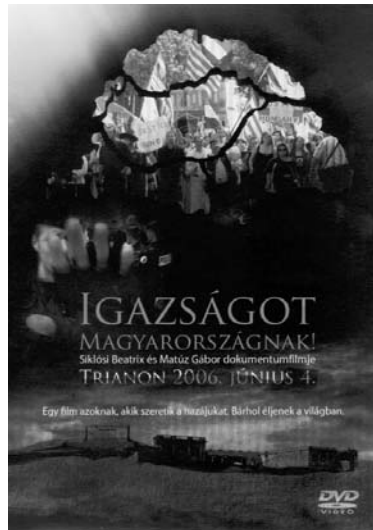
Igen, itt maradunk, mert mi lesz Magyarországból, ha mind elmegyünk, akiket megbántott ez a haza? Itt maradunk, és ha nehéz is lesz az életünk, amíg lehet, kitartunk, és küzdünk mindannyiunkért. Mert vége kell, hogy szakadjon egyszer ennek a keserves önpusztításnak.

„Jó magyarnak lenni igen nehéz, de nem lehetetlen” – mondta *Széchenyi István*. Ne adja föl! Ön helyett természetesen nem dönthet senki más. De szeretném, ha tudná: Önre is szüksége van ennek a hazának. Adja azt, amije van. Nincs jobb befektetés, mint a haza.

■ LUPTÁK GYÖRGY

## Egy film Trianonról és a nemzet szétszakításáról

Az elveszített első világháborúval minden megváltozott a Kárpát-medencében, hiszen meghalt az úgynevezett történelmi Magyarország. Igazságtalan és katasztrófális békediktátumot kényszerítettek ránk. Az új határok a magyar ajkú lakosság millióit akarattal ellenére idegen országokba kényszerítették. A nemzet harmada impériumot váltott. Családok, városok és falvak szakadtak szét. A világ tudja, hogy *Berlin* a második világháború után a győztes államok négy részre vágta. De vajon tudják-e az emberek, tudjuk-e mi, magyarok, hogy Trianonban *Komáromot* a Duna vonala mentén, *Balassagyarmatot* az *Ipoly* mentén, *Sátoraljaújhegy* pedig a vasútvonal mentén vágta az új határ két részre?



A történelmi Magyarországon hatvannégy vármegye volt, a mostaniban csak tizenhét van. Kilencvenkét városunk került a környező országok területére, köztük *Pozsony*, Magyarország egykori fővárosa. Néhány adat, a

teljesség igénye nélkül: a trianoni békeszerződésben Magyarország ipari nyersanyagainak kilencvenkét százaléka, az ipari kapacitás hatvan százaléka, az erdőállomány nyolcvannégy százaléka, valamint az összes tengeri kapacitását elveszítette.

Trianon óta mindez benne van a magyar sorsban, benne ül a magyar lélekben – mint ahogyan benne van *Siklósi Beatrix* és *Matúz Gábor* *Igazságot Magyarországnak* című dokumentumfilmjében is.

A film előzménye: két évvel ezelőtt *Petrás János*, a Kárpátia zenekar vezetője elhatározta, hogy koncertet ad a Trianon-palotában. Az elgondolást francia és magyar fiatalok is támogatták. Végül összeállt egy autóbusznyi közönség, hogy *Pestről* elkísérjék az együttést. Velük utazott a film alkotó-gárdája is, s a párizsi események adják a dokumentumfilm vázát. Csakhogy a mozi két síkon fut, hiszen a nézők a jelenkori utazás közben megismerhetik mindazt a csúfságot, amelyet Magyarországra nyolcvanhat évvel ezelőtt a Trianon-palotában rákényszerítettek. Az alkotók kiválóan ötvözték a különböző műfajokat, az interjúkat, az archív felvételeket és az útinaplószerű beszámolót. Mindenkinek ajánlott mozi, azoknak is, akiknek a szívében még él a trianoni fájdalom, de azoknak is, akiknek már nem. Ajánlott, hogy soha ne feledjük: volt egyszer egy Magyarország, amely nyolcvanhat évvel ezelőtt szétszabdaltatott.

■ J. Á.

A DVD kapható a jobb könyvesboltokban, illetve megrendelhető e-mail címen: [ejjeli.menedek@gmail.com](mailto:ejjeli.menedek@gmail.com). Ára 1580 forint + postaköltség.

# Országos evangélizáció a Deák téren

◀ Folytatás az 1. oldalról

A harmadik igeszlógalat a csoportos beszélgetések, az ebédszünet, valamint a Váci Fegyház és Börtön egykori lakóinak biznyságtétele után hangzott el.

A Csuka Tamásné református börtönlelkész vezetésével érkezett valamikori rabok egyszerű, őszinte szavakkal vallották meg hitüket a gyülekezet előtt.

A nap utolsó szószéki beszédét Csuka

Tamásné tartotta, aki egyebek mellett arról szólt, hogy az egyedül üdvözítő hit az, ha bennem van az Isten, vele és általa élem az életemet.

Ugyancsak az Isten iránti engedelmességre buzdított az igehirdetést követő úrvacsoravétel után, az élményekben gazdag nap végén Ittész János elnök-püspök, majd áldással és útra bocsátó szavakkal búcsúzott a gyülekezet tagjaitól.

■ GAZDAG ZSUZSANNA



ROTTA DENES FELVÉTELE

HIRDETÉS

## Kántorképző tanfolyam

Évközi („téli”) kántorképző tanfolyamunkat 2006. október 28. és 2007. április 21. között tartjuk szombatonként a Kántorképző Intézetben (2151 Fót, Berda József u. 3.). A tanfolyamon az istentiszteleti szolgálatra készítjük fel a résztvevőket.

Tantárgyak: harmónium- vagy orgonajáték, orgonaismeret, egyházi ének, liturgia, szolfézs vagy összhangzattan, karvezetés.

A tanfolyam húsz alkalomból áll. A tanítási napok 9 órakor kezdődnek, és a kora délutáni órákban érnek véget. Szükség esetén a távolabbról érkezőknek szállást biztosítunk.

Részvételi díj 20 000 Ft, amely két részletben is fizethető, és magában foglalja a szombatonkénti ebédet is. Jelentkezni az intézet gondnokánál, *Sohan Lászlónál* lehet a 27/538-305-ös telefonszámon. A tanfolyam hivatalos megnyitója október 28-án, szombaton 10.30-kor lesz.

Szeretettel hívjuk az egyházzenei szolgálatra elkötelezett testvéreinket, igyekszünk mindenkiel előképzettsége szerint foglalkozni.

A kántorképző tanárai nevében: Bence Gábor

HIRDETÉS

## VI. Ikon filmhét

Szeretettel várunk minden érdeklődőt a VI. Ikon filmhéten a békásmezei evangélikus templomban.

### PROGRAM

- Pénteken 18 órakor Székely Orsolya és Tóth Zsolt Marcell filmjei: *Eckhart mester prédikációi I.; A modell – Inna Csurikova; Budapest vadonja; Cserfa*
  - Szombaton 16 órakor: *Eckhart mester prédikációi III–IV.; A félkegyelmű – Innokentij Szmoctunovszkij (r.: Székely Orsolya); A snagovi gyerekek (r.: Ember Judit)*
  - Vasárnap – Az összegyülekezés napja
    - 10 órakor: Istentisztelet. Igét hirdeti Csepregi Zoltán. Közreműködik a svéd Szent Lukács kórus
    - 12 órakor: Közös ebéd
    - 14 órakor: *Eckhart mester prédikációi V–VII.; Széchenyi & Szechenyi (r.: Székely Orsolya); Kádár János utolsó beszéde (r.: Sólyom András)*
- A vetítést mindennap beszélgetés követi.

HIRDETÉS

## Felügyelői konferencia

November 10–12., Révfülp

### PROGRAM

#### Péntek

- 16.00–18.00: Érkezés
- 18.00: Vacsora
- 19.00–21.00: Ikerelőadás – Frenkl Róbert: *A 20. század egyháza – Pröhle Gergely: A 21. század egyháza*
- 21.00: Esti áhítat – Ittész János

#### Szombat

- 8.00: Reggeli
- 9.00: Reggeli áhítat – *Fabiny Tamás*
- 9.30: Ikerelőadás – *Fabri György (MTA): Az egyház, az egyház és a társadalom kívülről – 11.30: Fabiny Tamás: Az egyház, az egyház és a társadalom belülről*
- 13.00: Ebéd
- 15.30–17.00: Püspöki fórum – Moderátor: *Hafenscher Károly*
- 17.30–19.00: Felügyelői fórum – Moderátor: *Hafenscher Károly*
- 19.00: Vacsora
- 20.00: Esti áhítat – *Gáncs Péter*

#### Vasárnap

- 8.00: Reggeli
- 9.00: Morzsaszédés
- 10.00: Istentisztelet – igét hirdeti *Ittész János*
- 12.00: Ebéd

Jelentkezés levélben, e-mailben, faxon vagy telefonon: Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ, 8253 Révfülp, Füredi út 1.; e-mail: revfulop@lutheran.hu; fax: 87/563-163; telefon: 87/464-107 (repció) vagy 20/824-4997 (az intézmény vezetőjének, *Némethé Nyögéri Juliannának* a mobiltelefonoszáma).

## „Mi van, öcsém? Megbolondultál?”

► **Mit vittek haza lelki útravalóként a résztvevők az idei országos evangélizációról? Erről ki-ki elmélkedhet magában, és be is számolhat családjának, gyülekezetének. Munkatársunk néhány töltekezni érkezett testvért és biznyságtévtől volt rabot szólaltatott meg.**

### A résztvevők

**Kis Szabolcs Máté** (Fót): Engem az foglalkoztat, hogy a magam életében mi a küldetésem, feladatam. Aggodalommal



tekintek sok, a környezetemben lévő fiatalra, akik rossz irányba sodródnak, és szükségük lenne iránymutatásra. Egyedül persze kevés vagyok ahhoz, hogy mindenkinek a gondját felgöngyölítsem, Isten üzenetét azonban hirdetni kell – személytől személyig. Ezenkívül az imádság fontosságát emelném ki, amit egyesek talán elcsépeltek tartanak, pedig nagyon is fontos! Minden élethelyzetben szükségünk van rá: az elcsépett percekre és a hosszabb elcsendesedésekre egyaránt. Arra, hogy – akár a metrón a nagy tömegben is – egyedül legyünk Istennel.

**Ottmár Gyuláné** (Lucfalva): Először vagyok itt. Tulajdonképpen nem készültem jönni, de csütörtök este telefonált a



tisztelendő asszony, hogy van még szabad hely a buszban; nem tudtam nemet mondani erre a hívásra. És most már örülök is, hogy itt lehetek, mert nagyon elgondolkodtatott mindaz, amit a prédikációkban és a beszélgetés során hallottam; leginkább az, hogy biznyságot kell tennünk. Az év igéje, amiről az evangélizációban szó volt, engem különben is sokat foglalkoztat, és ha nem tudok éjjel aludni, gyakran elmondom magamnak.

**Fehérvári Katalin** (Baja): Ma újra meg erősítést kaptam arról, hogy Isten nem hagy el, hű marad, s még a bukásokat is a



mi javunkra engedi megtörténni. Én még keresem a helyem, de tudom, hogy értésemre fogja adni az Úr, ha megtaláltam. Megértettem ugyanakkor azt, hogy bár megtért emberek vagyunk, mégis vannak fekete foltok az életünkben, amelyek elválasztanak bennünket Istentől. Ezért kell, hogy legyen bűnlátásunk!

**Gyurkócsa Aranka** (Arad, Románia): Az Aradi Maximálisan Szigorított Börtönben vagyok bejáró börtönlelkész. Hetente négyszer megyek be, két férfi és egy női csoportom van. Immáron nyolcadik esztendeje szolgálók a fogvatartottak között, és meggyőződés, hogy óriási szükség van köztük az evangélium hirdetésére. A bűnbánó lelkeknek

kell egy hiteles fórum, aki megbocsát. Mert az emberek nem bocsátanak meg – ezt ők nagyon jól tudják.



Amikor olvastam a *Híd* magazinban a mai evangélizáció témáit, éreztem: el kell jönnöm. Mikor közöltem a „fiaimmal”, hová indulok, az egyik azt mondta: „Ahogy az Úristen megsegíti, menjen el erre a találkozóra, de ne csak azért, hogy feltöltődjék, hanem tessék elhozni nekünk onnan mindazt, ami a mi lelkünk számára is erősítést jelent.”

Mi az, amit elviszek? Mindenekelőtt azt, hogy velünk az Úr mindenütt, amint arról magam is meggyőződtem; és hogy az imádságnak mekkora ereje van – annál is inkább, hogy mi mostanában éppen az imádkozásról beszélgetünk. Amennyire átjárta a szívemet az itteni volt fogvatartottak biznyságtétele, ugyanúgy hiszem, hogy át tudom adni az aradi börtön elítélteinek, amit ma hallottam. És hogy ez megtörténhet, az nem véletlen, hanem az Úr munkája!

### A volt rabok és egykori lelkésziük

**Mócz Zoltán:** Nem egyszerű sok ember előtt biznyságot tenni. Amikor először voltam ilyen helyzetben, úgy remegtem,



hogy majdnem kiesett a kezemből a Biblia. Azért álltam fel, mert azt olvastam: „...aki pedig megtagad engem az emberek előtt, azt majd én is megtagadom mennyei Atyám előtt.” Imádkoztam hát, és erőt kaptam. Egyébként dadogni szoktam, meg minden bajom van; ehhez képest elég folyamatosan tudtam beszélni.

Járunk főiskolákra, egyetemekre a fiatalokhoz. Mindent elmondunk. Kezdődik úgy, hogy nem is tudják, mi az a börtön vagy bűnözés. És akkor bemutatják, hogy itt vagyok én: ez egy bűnöző, így néz ki, és akkor elmondom, mi történt, mi van bent, és miért változtam meg. Van olyan a fiatalok között, aki ezt könnyes szemmel nézi. És ha már egynek sikerül megváltoznia, akkor megéri.

**Lengvári Péter:** Saját tapasztalatból tudom, mit jelent kábítóserfüggőnek lenni. Amikor bejöttem Magyarországra



a különféle drogok (a hasis, a marihuána, az LSD, a kokain, a heroin és a különböző ópiumszármazékok), akkor én ezeket mind használtam. Nem alkalmi, hanem rendszeres fogyasztóként. A bűnözői életvitel ugyanis – állandóan börtönből be, börtönből ki, keresett a rendőrség is – felőrli az embert. Valamivel nyugtatni kellett magam, de gyorsan a szerek rabjává váltam. És ebből szabadított meg teljesen az Úr. Hálás vagyok Istennek – nemcsak Krisztusért, hanem mindazokért is, akik segítettek a szabadlábakra kerülés után. És most is egy olyan közösségben vagyok, ahol mélyebben

megismerhetem Isten akaratát; bibliáskolát kezdtem el, és az Úr vezetését keresem abban, hogy hol akar használni.

**Vidák Kálmán:** Isten felkarol és a tenyerébe vesz minket. Nemcsak a románságnak szól, hogy ő mindenkit szeret.



Nálam bűnösebb, rosszabb ember nincs a világban! És ha engem tud szeretni – márpedig tud, mert ezt érzem –, akkor másnak is van kiút azokból a dolgokból, amik Isten ellen és az emberek ellen vannak: ez Jézus Krisztusnak a szeretete, az ő megváltó szeretete. Amikor ez a tudomásomra jutott, akkor tudatosodott bennem az is, hogy nekem igenis Krisztus dicsőségét kell zengnem. Például megyek az utcán a brigáddal, megállok, és elkezdem énekelni: „Áldalak, jó Uram, teljes szívemből...” És akkor megkérdezik: „Mi van, öcsém, megbolondultál?” Mire én: „Nem! Áldom az Urat!”

**Szilvási István:** Nyolc-kilenc évvel ezelőtt feleségemmel együtt kezdtünk el imádkozni azért, hogy Verőcén alakul-



jon gyülekezet. Aztán kaptunk imatársakat ebben az ügyben, lassan növekedtünk, majd meg is alakult Isten kegyelméből egy szerény kis gyülekezet. Most már hetvenen, de van, mikor kilencvenen is összegyűlünk.

Én hálás vagyok Istennek, hogy sok mindenből megszabadított. Mi igazán tudjuk, hogy miből tértünk meg; sokkal jobban, mint az, aki hívó családban nőtt fel, mert az mindig csak jót látott. Mi olyan helyekről jöttünk, ahol csak rossz szavak vannak, így jobban tudjuk, hogy Isten milyen kegyelmes hozzánk, volt elítéltekhez.

**Csuka Tamásné** (a váci fegyház börtönlelkésze): Ez egy áldott szolgálát, és csak hálás lehetek Istennek azért, hogy



láthatom a gyümölcsöket, hiszen ez nem természetes. Nincs nekem más dolgom ott a börtönben, mint félreállni, és hagyni, hogy a Lélek munkálkodjon a szívekben.

Amennyire időm és energiám engedi, figyelemmel kísérem az életüket a szabadulás után is. Erre az evangélizációs szolgálatra tizenöt embert telefonáltam körbe. Sokan a munkájuk miatt nem tudtak eljönni, de hálás vagyok azokért, akik eljöttek, és biznyságot tettek arról, hogy Isten kinn is megtartja őket, és nem törvénytörő, hogy visszakerüljenek. Egyébként sajnos az országos arány nagyon rossz: akik megjárják a börtönt, azoknak a hetven százaléka vissza is kerül oda. És – bár Isten nem a statisztika javítása érdekében dolgozik, de – a bibliai körösök között a visszaesők aránya csupán huszonöt-harminc százalék.

Egyvalamit tehet minden kedves olvasó ezért a csapatért: könyöröghet értük az Úrnak. Mi érezzük ennek az erejét.

■ HULEJ ENIKŐ

# Egyedül kegyelemből, Krisztus keresztyéért, bűnbánó hittel

## Reformátorunk a reformációról

„Minden igazán bűnbánó keresztyén elnyeri a bűn alól és a büntetéstől való teljes feloldozást; ez őt a bűnbocsátó cédu-lák (megvásárlása) nélkül is megilleti.”

(A 36. tétel Luther 95 tételéből, Wittenberg, 1517)

„Isten nem dicsőíthetjük jobban, mint ha azt valljuk: egyedül kegyelemből és irgalmasságból veszi rólunk a bűnt, a halált és a kárhozatot, és szent Fiát adja értünk. Vele pedig minden jóval megajándékoz bennünket.”

(A reformátor egyik ígértetéséből, 1523)

„Sokat tévelygtem a pápaság alatt, és nem is gondoltam, hogy ez mennyire így van. Éreztem ugyan valamit, de mindaddig nem tudtam, mi az, amíg a Római levél 1. fejezetének ígéje elmém nem került: »Az igaz ember hitből él.« (17. v.)”

(A reformátor Asztali beszélgetéseiből, 1542–1543)

„Isten csakis szenvedések közt és a kereszten, azaz Krisztus keresztyében lehet megismerni. A keresztyé értelmé pedig csak annak a számára lesz nyilvánvalóvá, aki maga is keresztyé és szenvedések alatt van... A keresztyé teológusa tudja, hogy az igazi teológia és Isten igaz megismerése a keresztyé feszített Krisztusban van.” „Senkinek sem elegendő és nincsen a javára, hogy Istent ismeri dicsőségében és fenségében, de nem ismeri őt a keresztyé megjelölésében és gyakorlatában.” (Luther)

(Idézetek Walther von Loewenich híres könyvéből: Theologia crucis, München, 1933. Megjelent magyarul is: A keresztyé teológiája Lutheré, Evangelikus Sajtóosztály, Budapest, 2000. A fenti idézetekhez vö. 16–20. o.)

## A reformáció legfőbb mai üzenete

A reformáció legfőbb mai üzenete: bűnbocsánat egyedül Isten kegyelméből, Krisztus Urunk bűntörölő keresztyéjének bűnbánó hittel.

Isten bűnbocsátó kegyelme a legnagyobb csoda! Mert egyfelől magában foglalja azt, hogy akinek szól, az vétkes és valóban méltó a szent és kegyelmes Isten ítéletére. De benne van az is, hogy Isten ennek a csak ítéletét érdemlő bűnösnek megbocsátó szeretetét ajánlja föl. A Szentírás és az egyház Isten kegyelmének ezt a csodáját nem magyarázza, csak Krisztus, Isten Fia győztes magyarázatot keresztyéjére mutat. Ott ment végbe a legnagyobb és legerőtelenebb csoda! Isten szent Fia, aki emberré lett értünk, ott elszentvedte az egész embervilág bűneinek – benne a mi bűneinknek – a büntetését, és helyette kegyelmét, bűneink bocsánatát ajánlja föl nekünk!

Isten teremtő szava kezdetben jó és boldog világot teremtett, amelyet az ember bűne, Istentől való elfordulása változtatott át megromlott, énközpontú, boldogtalan világgá. Isten megbocsátó kegyelme, a keresztyé evangéliuma sem végez el kevesebbet: újjáteremti egész belső világunkat, és megújítja külső életünket, cselekedeteinket is.

Legelőször is hitet, Istenbe vetett teljes, bizodalmas hitet teremt a szívünkben. „Új ember” születik meg bennünk, aki szembe fordul régi, bűnös és önző énünkkel, és Istent, a megfeszített Krisztust kezdi el szeretni mindenekelőtt. A hit csodája ez – a legnagyobb változás az ember földi életében! A bűnbocsánat azonban a hiten, a belső újjászületésen keresztül újjáteremti egész külső életfolyamatunkat, cselekedeteinket is! Erről majd a következőkben szólnunk részletesebben.

A keresztyé hit mindezt nem egy-

szerűen az egyik vallás a sokféle földi vallás közül, hanem egyedül áll a vallások világa fölött. Meghaladottá tesz minden más vallást, amelyben az ember áldozatokkal, vallásos szertartásokkal vagy saját erkölcsi erőfeszítéseivel próbálja saját maga megszerezni bűneinek bocsánatát.

Isten bűnbocsátó kegyelme hitet ébreszt, és új életet támaszt bennünk. De ez mégsem valami véglegesen birtokba vehető megújulás, amelyre egyszer eljutotunk, és ezzel végleg „megtértünk”. Hanem állandó küzdelem régi, önző, bűnös énünkkel, amely naponként felüti a fejét, és veszedelembé hozza hitünket és új életünket. Ebben a küzdelemben azonban nem vagyunk magunkra hagyva. Ezt a harcot a Szentlélek Isten vívja naponként, akit Krisztus küld el az övéihez (Jn 15,26) a „kegyelem eszközeivel” az egyházban és keresztyé életünkben (Isten ígéje, az imádság, a keresztyé, az Úr szent vacsorája, a hívő gyülekezet testvéri közössége). „Amikor a mi Urunk és Mesterünk azt mondta: »Térjetelek meg!«, azt akarta, hogy a hívek egész élete megtérés legyen.” (Az 1. tétel Luther 95 tételéből)

Összefoglalva: így fogja át a bűnbocsánat csodája egész földi életünket, keresztyéjünkötől a hívő új élet naponkénti harcát át egészen halálunkig. Sőt még azon túl is! Mert a végső nagy napra, az utolsó ítéletre előretéve sem lehet másban reményeségünk, mint abban, hogy itt a földön megtaláltuk a Krisztus-hitben a bűnbocsánatot. És hogy ott az a Krisztus lesz majd a Bíró, aki meghalt értünk a gólgotai keresztyén! Így lesz Krisztus keresztyéjére és bűnbocsánatára az örök élet kapujává a végső ítéletben, Isten örökkévaló, reménységével várt országában.

Írta, és a Luther-idézeteket német, illetve latin nyelvből fordította: D. DR. NAGY GYULA

# HETI ÚTRAVALÓ

Azt a parancsolatot is kaptuk tőle, hogy aki szereti Istent, szeresse a testvérét is. (1Jn 4,21)



Szentháromság ünnepe után a 18. héten az Útmutató reggeli és heti igéi Isten nagy szeretetparancsolatának a gyakorlati megvalósítására ösztönöznek. Járjunk elhivatásunkhoz méltóan a szeretetben!

„Uram, ne vond meg tőlem irgalmadat, jóságod (=szeretted) és hűséged őrizzen szüntelen!” (Zsolt 40,12; LK) Egy írástudó tudni szeretette volna, hogy a 613 mózesi törvény, azaz a 365 tiltó és a 248 felszólító parancsolat közül melyik a legfőbb. Jézus ezt a kettőt választotta ki: „Halljad, Izráel... szeresd az Urat... Szeresd felebarátodat...” (Mk 12,29–31; lásd 5Móz 6,4–5; 3Móz 19,18) Tehát az Úr-istent jobban, felebarátunkat pedig ugyanúgy kell szeretnünk, mint önmagunkat. Az írástudó közel volt Isten országához; de annak részesévé csak az lehet, aki a Mesterben felismeri a Messiást! „Abban van az ördög öröme, mulatsága, fő törekvése, hogy a keresztyének között a szeretetet megzavarva csupa gyűlöletet és irigységet támasszon. Mert jól tudja, hogy a keresztyénséget a szeretet építi és tartja meg.” (Luther) S amelynek lényeges jellemzője: „Azokra a dolgokra törekedjünk tehát, amelyek a békességet és egymás építését szolgálják.” (Róm 14,19) A másokra gondoló felebaráti szeretetről csak akkor nem szükséges Pál tanítását megismételni, ha hagyjuk, hogy minket is az Isten tanítson az egymás iránti igaz szeretetre, és ha gyakoroljuk is ezt minden testvér iránt a gyülekezeteinkben, s mindeközben engedelmeskedünk a felszólításnak: „...csendesen éljétek, tegyétek a magatok dolgát...” (1Thess 4,11) Heti igénk üzenetét Pál így tolmácsolja: „A parancs célja pedig a tiszta szívből, jó lelkiismeretből és képmutatás nélküli hitből fakadó szeretet.” (1Tim 1,5) A legtrikábban olvasott „legszebb ének” legszebb sorai ezt hirdetik: „Bizony, erős a szeretet, mint a halál, (...) Sok víz sem tudja eloltani a szeretetet...” (Énekek 8,6,7) Lukács evangélista névnapján erre emlékeztünk: „Mily szép, ha feltűnik a hegyeken az örömhírrel érkező követ! Békességet hirdet, és szabadulást, örömhírt hoz.” (Ézs 52,7; LK) A kétségtelen valóságot írta meg ő mindarról, amit Jézus és apostolai tanítottak és cselekedtek kezdetől, amíg az evangélium eljutott Jeruzsálemből Rómáig. A szolgáló testvéri szeretet első újszövetségi szervezett formáját jelentette a hét görög diakónusnak az asztalok körüli szolgálatra való megválasztása. A munkamegosztás következménye: „...mi pedig megmaradunk az imádkozás és az ige szolgálata mellett”, eredménye pedig: „Az Isten ígéje pedig terjedt, és nagyon megnövekedett a tanítványok száma...” (Ap-Csel 6,4,7) A keresztyén Jézus Urunk könyörgött a gyilkosaiért, megbocsátva nekik; tehát mindhalálig szerette az ellenségeit is: „Atyám, bocsás meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.” (Lk 23,34) Jézus tömör törvényt magyarázata: „Nem azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem, hanem hogy betöltsen azokat.” (Mt 5,17) A törvény: Krisztushoz vezető kalauz, és betöltése: a szeretet! „Istenem úgy szeret, / Számítatlan jelét látom, / Hát hogyne szeretném / Én is felebarátom...” (EÉ 446,1) Te is!

■ GARAI ANDRÁS

# Hajbaj vagy frizurafilozófia

## EVÉLET LELKI SEGÉLY



Szőkéné Bakay Beatrix

► „Osztyáltársam összetűzésbe került az osztályfőnökünkkel a hajviselete miatt. Régóta reggae-rajongó már, és elhatározta, hogy rasztafrizurát csináltat magának. Meg is tette. Nagyon meglepődött, amikor megtudta, hogy a házirendben benne van, hogy a tanulóktól ápolt és szélsőségek-től mentes hajviseletet várnak el. Hát még akkor, amikor azt mondtam neki, hogy úgy tudom, ez a rasztahit valami hamis vallás! Osztyáltársam szerint a raszta keresztyének, és mindenkinek joga van olyan frizurát hordani, amelyet szeretne. Mit mondjak neki?”

Kedves Barna! Nyilván tudod, hogy verbális és nem verbális eszközökkel kommunikálunk egymással. De ugye nem csak szóból ért az ember! A nem verbális kommunikációs csatornához tartoznak az úgynevezett kulturális szignálok: személyes emberi környezetünk tárgyai és külsőségei, valamint az öltözködés, testdíszítés és a hajviselet is. Mindezekkel izlésünkről, lelkiállapotunkról, de akár politikai, vallási meggyőződésünkről is jelzünk a külvilágnak.

A hajviselet koronként változott. A magyarság körében a honfoglalás idején a tar fej volt a divatos, majd a keresztyénség felvételével a hosszú haj jött divatba a férfiak körében. Aztán a török hódoltság újra divatba hozta a leborotvált fejet... De eszünkbe juthat az elmúlt ötven év változatos frizuradivatja is a hippik hosszú hajától a Beatles-gombán és a punkstíluson át a sportos felnyírtig. Igen, az embernek fontos önkifejezési eszköze a hajviselete!

Osztyáltársad úgy érzi, senki sem korlátozhatja abban, hogy milyen frizurát viseljen. Sokan szenvednek attól, hogy mindig mások akarják megmondani nekik, hogy mit és miként kellene tenniük. Ugyanakkor az emberi együttélés alapszabályait és az iskola, a munkahely s

egyéb intézmények házirendjét be kell tartanunk!

A közoktatási törvény 40. § (7) bekezdése felhatalmazza az iskolák házirendjét arra, hogy szabályozza az iskolai tanulói munkarendet és a foglalkozások rendjét. Igaz, hogy a házirendi szabályzatot a diákönkormányzatnak is meg kell szavaznia. Ezért osztyáltársadnak érdemes megérdeklődnie tőlük, hogy mi a véleményük az osztályfőnöke és közte kialakult feszült helyzetről.

Örülök neki, hogy nyitott szemmel jár, és keresztyéni fiatalembert, első rendben hitbeli szempontból közelít meg a rasztafrizura kérdését. Mert számunkra valóban a Szentírás a legfőbb zsinórmérték. Isten pedig féltékenyen szerető Úr, ezért egyedül csak őt imádhathatjuk! Így hát utánanéztünk, hogy mi is ez a rasztahit.

A rasztafarianus vallás, amelynek a világon mintegy egymillió követője van, Jamaica-ból ered. A raszta I. Haile Szelasszié etióp császárt tartják a fekete (afrikai) messiásnak. A rasztafári elnevezés a Ras Tafari névből ered, amely a császár eredeti neve. Szelassziét a raszta Jah (ez a Jahve rövidítése, Isten raszta elnevezése) földi megtestesülésének és a Szentháromság tagjának tekintik. A mozgalom, amelynek politikai felhangjai voltak, a jamaicai bennszülött munkásoktól és parasztoktól ered; az 1930-as években vette kezdetét. Mindehhez a teológiai háttérrel egy hamis próféta, Marcus Mosiah Garvey szolgáltatta, aki egy bibliai próféciát félreértelmezve Isten fiának kiáltotta ki I. Szelassziét.

A raszta számára a marihuána nevű kábítószer használata spirituális csele-

kedet. Szentségnek tekintik, amely elősegíti a tudatosság elérését, a béke megvalósítását, és közelebb visz Istenhez. A jellegzetes rasztafrizura szorosan kapcsolódik a mozgalomhoz. Természetesen nem minden raszta visel ilyen frizurát, és szív kábítószer.

Jamaica számtalan zenei stílus őshazája. Többek között a reggae is. Ez a ritmusos, életkedvet és lazaságot sugalló zene milliók kedvence. Mivel Bob Marley, a reggae talán legismertebb képviselője rasztahitet vallotta magát, így az ő közvetítésével a rasztahit és -mozgalom a világ számos részén elterjedt.

Különösen veszélyesnek azért tartom ezt a mozgalmat, mert összekapcsolódik a kábítószer-élvezettel, és mert sokan hiszik, hogy a raszta hit a Szentírás alapja. Sőt osztyáltársadhoz hasonlóan azt is, hogy valójában keresztyének. Bár Jamaica lakosságának nyolcvan százaléka keresztyéneket vallja magát, tudnunk kell, hogy a raszta nem közéjük sorolják magukat.

Szeretettel javaslom, hogy mindezeket oszd meg az osztyáltársaddal. Hívd fel a figyelmedet arra, hogy az Újszövetség tanúságtétele szerint Jézus az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csakis ő általa (Jn 14,6). Tisztán kell őriznünk szívünkben és tovább kell adnunk az evangéliumot! Ezek után pedig engedj, hadd döntse el ő, hogy megtartja-e a rasztafrizuráját!

Az ember szabad akaratot kapott Istentől. Ezt komolyan kell vennünk! Persze a felebarátainkért érzett felelősségünket is! Hordozzuk együtt imádságban barátodat, hogy a reggae-zene szeretete és rasztafrizurája ne nyissa meg a szívét a hamis vallás előtt!

Szívvelyes üdvözléssel:

■ SZŐKÉNÉ BAKAY BEATRIX

Leveleiket „Lelki segély” jelleggel várjuk szerkesztőségünk címére. Kérjük, jelezzék, hozzájárulnak-e ahhoz, hogy a leveleikre adott válasz lapunkban is megjelenjen.



Keskeny utak...

# Rendszerben vagy?

Amikor egy konferenciára készültem, egyik barátom autópálya-matricát ajánlott: „Figyelj, James, még pár napig érvényes, neked pont jó lesz!” Szívesen megspóroltam volna a matrica árát, de tudtam, hogy azonnal lebuknék.

Az ellenőrzés ugyanis nem távcsövekkel, sőt még csak nem is emberi erővel történik. Tulajdonképpen teljesen lényegtelen, hogy ki van-e ragasztva a matrica az autóra, vagy sem (kivéve, ha éppen rendőrral találkozunk). A fizető autópályák mentén ugyanis magas oszlopokon kamerák vannak elhelyezve. Ezek egy rendszámfelismerő rendszerrel vannak összekötve, amely egy központi számítógéphez csatlakozik. Amikor az ember megveszi az autópálya-matricát, meg vásárláskor meg kell mondania a rendszámot, amelyet ebbe a központi gépbe azonnal betáplálnak. Tehát amikor elhaladok a kamera mellett, az nem azt nézi, hogy mi van a szélvédőmre ragasztva, hanem leolvassa a rendszámomat, és megpróbálja megkeresni a központi gépen. És ha nem találja..., akkor „bukta van”.

Tehát hiába van nekem érvényes matricám, az nem elég, mert nem vagyok a rendszerben. Elvileg nem követelek el visszaélést, hiszen az érvényes matrica tulajdonosa jogosult Magyarországon összes autópályáját használni. Az úttest szempontjából is mindegy volna,



Iffjúságirovat-gazda: Györe Balázs

hogy a barátom megy az ő autójával, vagy én megyek az én autómmal. Az autópályát üzemeltető vállalat nem károsodna. És mégsem „variálhatok”, mert a matrica nem ruházható át. Ugyanúgy nem, mint a BKV-bérlet. Az is személyre szóló.

Sokan úgy gondolják, hogy ha keresztyéni családba születtek, az már elég a „boldogsághoz”. Mintha örökölni lehetne a jogot az isteni kegyelemhez, illetve a mennyországba való bejutáshoz. Mintha elég lenne egy „istenes” nagyi, akinek révén az összes rokon azonnal jogosulttá válik minden „mennyei kedvezményre”. Mintha létezne egy mennyei családgyógyászati törvény is. Aztán az ember ellátogat egyszer-kétszer a templomba, megmutatja magát egypár-szor, és kész.

Az autópálya kamerái felismerik a rendszámot. Ezzel kezdődik, illetve ezen múlik minden. De ismer-e téged Jézus? Egyáltalán benne vagy a rendszerben?

■ – DRJ –

## A gyermekekért az egyházban

A német-osztrák GAE (*Gesellschaft zur Ausbreitung des Evangeliums*) missziói egyesület a férfimissziói munka mellett egy európai hálózat kiépítését tűzte ki céljává. Minden évben több ország képviselői találkoznak az egyesület éves közgyűlésén. Így volt ez az idén is: szeptember 21. és 24. között tizenhárom ország hatvankilenc képviselője jött össze a csehországi Mozolovban, Tábor városa mellett. Szinte minden egykori szocialista ország protestáns egyházai képviseltették magukat, csupán a moldáviai és a fehéroroszló küldöttség nem kapta meg idejében a beutazóvizumot.

A konferencia témája nagyon gyakorlatias volt: az egyházak, gyülekezetek gyermek- és ifjúsági munkája került előtérbe. Ez lényeges kérdés a jövő szempontjából.

Dr. Rudolf Smahel professzor (Olomouc) fejlődés-leléletani előadását követően kiscsoportos beszélgetésekben tárták fel a résztvevők egyházak és gyülekezetek gyermekmunkáját. Peter Schreiner, a müncheni Comenius Intézet munkatársa azokról az európai kezdeményezésekről számolt be, amelyek a gyermekek között végzett evangélikumi munkát erősítik. Ezek közül egyet emelek most ki: a német egyház (EKD) zsinata már 1994-ben határozott arról, hogy a gyülekezeti munkában egyfajta perspektívaváltásra van szükség, amely által sokkal nagyobb hangsúly kerül a gyermekek gyülekezeti integrációjára.

Elhangzott, hogy milyen erőfeszítéseket végeznek az észak-nyugati és déli egyházban azért, hogy az északi országban hagyott orosz utca- és szociális védelmet kapjanak; hogy az ukrán Harkovban milyen szisztematikus küzdelmet vállalnak fel a gyülekezet munkatársai, hogy a maroknyi evangélikus gyülekezet ifjúsági munkája megerősödjön. Ezek mellett szó esett a gazdag német városi gyülekezetek korlátlan lehetőségeiről is.

A cseh egyházak helyzetéről a Cseh

Ökumenikus Tanács elnöke, dr. Pavel Cerny, a cseh és morva egyházak történetéről pedig a vendéglátó gyülekezet lelkésze, Ondrej Sobeslavsky adott részletes tájékoztatást.

Arthur Ziegenhagen, a GAE elnöke kedélyesen és tág ölelésű szeretettel vezette a konferenciát. A szervezők mindent megtekinttek azért, hogy a találkozó résztvevői megerősítsék egymással való kapcsolatukat.

A konferencia befejező napján Tábor városában a záró istentiszteleten Bence Imre, a Budai Egyházmegye esperese hirdette az ígét, s a Krisztusban nyert szabadság öröme járhatta át a helyi gyülekezettel együtt úrvacsorázó nemzetközi közösséget. Az istentisztelet kedves színfoltja volt, hogy a Felvidékről Csehországba telepített magyar családok is köszöntötték a magyar igehirdetőt.

Magyarországról még Smidélus Zoltán püspökhelyettes és Szabó András, a Nógrádi Egyházmegye esperese volt a konferencia résztvevője. (Itt is újra kirajzolódott, hogy a magyar nemzet történelmi hányattatásai milyen megtartó lehetett a keresztény közösségek evangélikumi vizsgálatára.)

A Krim-félsziget evangélikusai meghívták hazájukba a közgyűlést, így jövőre Ukrajna lehet a helyszíne a GAE tanácskozásának. 2008-ban pedig – a tervek szerint – Magyarországon találkozik a közösség.

Akkor, amikor azt tapasztaljuk, hogy a fizikai határok lebontásában a globalizációban érdekelték járnak elől szószólóként, nekünk, keresztényeknek hangot kell adnunk annak, hogy Krisztusban valóban nincsenek határok, és nyilvánvalóvá kell tennünk, hogy feszültségek nélkül és testvéri közösségben tudjuk együtt végezni evangélikus szolgálatunkat Szlovákiában és Magyarországon, Ukrajnában és Erdélyben, Horvátországban vagy a Baltikum térségében, az orosz fővárosban vagy Nyugat-Európa egyházaiban egyaránt.

ERM

HIRDETÉS

### Pályázat

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület Elnöksége pályázatot ír ki lutheri teológiánk jobb megismertetése érdekében. A pályázónak legalább 30–35 oldal (könyvben) terjedelemben kell elkészítenie dolgozatát *Történelem felülnézetben – Érvényes-e korunkban Luther tanítása Isten kétféle kormányzásáról?* címmel.

A pályázat nyitott. A jelölt dolgozatokat két példányban és mágneslemezen a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatalához kell beküldeni: 9001 Győr, Pf. 1639.

A dolgozat postára adásának határideje: 2006. december 31.

Az eredményhirdetés az egyházkerületi napon, 2007. március 3-án lesz.

Az első díj 100 ezer, a második 60 ezer, a harmadik 40 ezer Ft. (A pályadíjak nettó összeget jelentenek.)

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület Elnöksége

## ISTENTISZTELETI REND / 2006. október 15. – Budapest

Szentháromság ünnepe után 18. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.

Lekció: Mt 22,34–46; 1Kor 1,4–9. Alapige: 2Móz 20,1–17. Énekek: 362., 444.

**I., Bécsi kapu tér** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; du. 6. dr. Széchy Béla; **II., Húvösvölgyi út 193., Felső** de. 10. (úrv.) Herzog Csaba; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 II. Sztójánovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Takács József; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Csepregi Zoltán; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstüch M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfi Gyuláné; de. 11. (úrv.) Smidélus Gábor; du. 6. (ifjúsági) Rozs Nagy Szilvia; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.); **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Szpisák Attila; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Kertész Géza; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. Smidélus András; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. Smidélus András; **Kerepesi út 69.** de. 8. Gazsóné Verasztó Teodóra; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Zelenák József; de. 11. (úrv.) Zelenák József; du. 6. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Blázy Árpád; **Magyar tudósok krt. 3. (Egyetemi Lelekészeti)** du. 6. (úrv.) Barthel-Rúza Zsolt; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bácskai Károly; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kende György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kende György; **Zuglói, XIV., Lőcséi út 32.** de. 11. (úrv.) Gazsóné Verasztó Teodóra; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Gazsóné Verasztó Teodóra; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Kende K. Péter; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 75. (nagytemplom)** de. 10. Bátorvicsky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Bathyány I. u.** de. fél 11. Blaticzky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Blaticzky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kósa László; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kósa László; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. ifj. Zászkaly Pál; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. ifj. Zászkaly Pál; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Hulej Enikő; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Hulej Enikő; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Budakeszi (református templom)** de. fél 9. Zsugyel Kornél; **Názáret-templom, Mátraszentimre-Bagolyirtás** de. 11. Missura Tibor.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

## Ha majd megkérdezi a fiad...

Svédországi konferencia a férfimisszióról

► **A European Forum for Christian Men (Keresztény Férfiak Európai Fóruma) elnevezésű szervezet az európai protestáns egyházak férfimissziós munkáját fogja össze. A fórum két évente tart konferenciát a tartományi, illetve nemzeti egyházak képviselői részére. A tanácskozásra az idén szeptember 21–24. között Svédország régi fővárosában, Sigtunában került sor (képiútkön). A helyszín a sokak által ismert patinás népfőiskola volt, amely a svéd evangélikus egyház lelki megújulásának a kiindulópontja.**

Martin Rosowski főtitkár megnyitójában köszöntötte a számos európai országból és az USA-ból érkezett résztvevőket. Örömet fejezte ki, hogy már a közép-európai országokból is rendszeresen jönnek küldöttek. (Tegyük hozzá: ez a nyugati egyházak anyagi támogatásával lehetséges.)

Ebben az évben 5Móz 6,20 kontextusában „Ha majd a jövőben megkérdezi a fiad” címmel rendezték meg a konferenciát. A nyitóelőadásban Mikael Oscarsson miniszteri tanácsos ismertette a svédországi helyzetet. Utalt arra, hogy a svéd társadalom nagy változások ment keresztül, amikor a 20. század elején még szegény országból a hatvanas évekre Európa egyik leggazdagabb országa lett. A jólét azonban sok lelki problémát okozott, mivel a családok nagyon szétterjedtek. Rengeteg az elvált és az egyedül

élő, ráadásul magányos ember. Az alkoholizmus is nagy probléma, annak ellenére, hogy drágák a szeszes italok.

Martin Rosowski az európai helyzetet ismertette, különös tekintettel a katolikus és protestáns jellegű országok különbségeire. Mikael Sjöberg professzor a bibliai örökség tartalmának jellemző vonásaira hívta fel a figyelmet: a férfiak

kü kiköltözés miatt sok tagját elveszítette, de a missziós munkának köszönhetően a belváros lelki központja lett. A szociális munkát is felvállalták, így sok kallódó férfi is otthonra talált a gyülekezetben. Közülük többen is bizonyoságot tettek arról, hogy milyen sokat jelent nekik az újra felfedezett evangélikus hit és a keresztény közösség szeretete.



mindenfélét tehetnek, prófétáltak, háborúztak, és persze különféle mesterségeket űztek, az asszonyok pedig többnyire gyermekeket szültek. A nők sokszor ki voltak szolgáltatva a férfiak önkényének. Rámutatott, hogy a mai házassági viszonyok sem veszélytelenek a nők számára, hiszen a családon belüli erőszak még nem szűnt meg.

A tanácskozás résztvevői meglátogatták a stockholmi St. Clara gyülekezetet, amely a belvárosból történt nagymérté-

Az előadásokat és a kirándulás során látottakat kisebb csoportokban értékeltek a konferencia résztvevői, illetve egy három pontból álló dokumentumot fogalmaztak meg, amely a férfiak családban elfoglalt helyének a megerősítését, a gyermeknevelésben, az oktatásban több férfi részvételét, illetve a hitbeli tapasztalatokkal rendelkező férfiaknak a misszióba való erőteljesebb bevonását szorgalmazza.

■ KOHÁRY FERENC

## Hálaadás az elmúlhatatlan életért

Felszentelték a tázlári ökumenikus ravatalozót

► **A tázlári református, evangélikus és baptista gyülekezet több évtizedes, hagyományosan jó kapcsolatokat ápol egymással lelkiükben és anyagi téren egyaránt. Összefogásuk és közös erőfeszítésük legújabb gyümölcseként idén össze megújították és megszentelték közösen használt temetőjüket. A három közösség tagjai hálaadásra gyűltek össze október 7-én, amikor Gáncs Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke felavatta a tázlári ökumenikus ravatalozót.**

A Tázlárra érkező vendégek igazi ökumenikus atmoszféra fogadja: a helyi református és evangélikus gyülekezet közösen használja a község ötvenéves protestáns templomát. A két egyházközség a baptista és a katolikus közösséggel is jó viszonyt ápol.

A református egyházközség krónikája szerint az elmúlt években töretlen volt a fejlődés Tázláron. A '90-es években toronnyal bővült a templom, felépítették a gyülekezeti házat teljes körű közműveléssel, megújult a református parókia, és járda került a templom köré. Idén a temető rendbetétele és egy ravatalozó megépítése vált esedékessé, hogy a tázláriak méltóképpen búcsúztathassák halottaikat.



A ravatalozónál a szép számban jelen lévő református és evangélikus lelkészek körében Gáncs Péter püspök hirdette Isten ígétét, és ő végezte a szentelés szolgálatát is; a liturgiában Hegedűs Béla, a Bács-Kiskunsági Református Egyházmegye esperese segédkezett. A Déli Egyházkerület lelkészi vezetője 2Tim 1,10 alapján tartott igehirdetésében rámutat-

lyen nem magáról a halálról kell tanúságot tennünk, hanem az élet nagyobb távlatát kell meglátnunk. A halál eseménye csupán határállomást jelent a számunkra, amely megmutatja, honnan hová tartunk. Ezen a helyen Krisztusról teszünk bizonyoságot, aki megtörte a halál erejét, és az evangéliumban világosságra hozta az elmúlhatatlan, örök életet



Gáncs Péter püspök felavatta a ravatalozót. Balján Lupták György evangélikus esperes. A kép bal szélén dr. Szabó István református püspök.

tott, hogy elsőre talán bizarr gondolat halál adni egy ravatalozóért, ahol halottainkól búcsúzunk, emberi életutak érnek véget, és veszteség ér bennünket. Hangsúlyozta azonban, hogy ezen a he-

ezért kettős állampolgárságunk van, amely a határállomáson túl örök otthonunkban biztosít számunkra lakóhelyet. A hálaadás ünnepi istentisztelet keretében folytatódott a templomban, ahol Lupták György, a Bács-Kiskun Evangélikus Egyházmegye esperese és Gáncs Péter püspök szolgált. A szószéken dr. Szabó István, a Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígétét Mk 12,28–34 alapján.

Az istentiszteletet követően Ulakcsai Zoltán, a Tázlári Református Egyházközség lelkésze és Hörösök Imre, a Bács-Kiskunsági Református Egyházmegye gondnoka nyitotta meg az ünnepi közgyűlést, amelyen Szalai Égető Zsuzsanna, a református gyülekezet gondnoka ismertette az egyházközség történetét. Köszöntőt mondott Torma Sándor evangélikus másodfelügyelő, Révész Rezső, a Tázlári Baptista Gyülekezet felügyelője, valamint Kószó Endre, Tázlár polgármestere.

■ P. G.

# „Nálatok laknak-e állatok?”

Gondolatok az állatok világnapja apropóján

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL



Rovatgazda: Jerabek-Cseres Csilla  
E-mail: ararat@lutheran.hu

▶ **Nemrégiben, október 4-én volt az állatok világnapja. Az Assisi Szent Ferenc ünnepéhez kapcsolódó napon eredetileg a vadon élő állatok pusztulására hívták fel a figyelmet, ám ma már az a cél, hogy minden, az ember gondatlansága, kedvtelése vagy luxusigénye miatt veszélyeztetett faj reflektorfénybe kerüljön. Ez alkalomból évről évre egyre több rendezvény várja ország-szerte az állattartókat, állatbarátokat, sőt éppen ezen napon figyelmeztetnek a sok elhagyott, kóbor állatra – főként kutyára, macskára –, és próbálják népszerűsíteni az örökbefogadás lehetőségét. Néhány éve az állatkertben élő állatok névleges örökbefogadása is lehetséges. Felsorolni sem lehetne azt a sok civil kezdeményezést, melyet az állatok védelmére hoztak létre.**

Ám „kik” is az állatok? Nekik van szükségünk ránk, vagy inkább fordítva?

Elgondolkodtat az a szemlélet, amelyre egy, a hazai felsőoktatásban résztvevők környezeti szemléletét vizsgáló tanulmány hívta fel a figyelmet. A kérdőíves felmérésből két példát emelek ki: az egyik kérdésre válaszolva a legtöbben azt állították, hogy egy érintetlen erdőn segíthetnek azzal, ha kiirtják belőle a „kártékony” élőlényeket, valamint a válaszadók nagy része szerint nem okozna gondot, ha Magyarországról eltűnnének a szúnyogok. Összetett kérdés, hogy kinek mi a feladata a fiatalok ökológiai szemléletének kialakításában, az azonban tény, hogy a legtöbb esetben sokkal kevesebbet tudunk a körülöttünk lévő világról, mint gondolnánk.

A Biblia bizonygatója szerint az állatokat Isten teremtette; a teremtés ötödik napján „a nagy víziállatokat, a vizekben nyüzsgő különféle fajta úszó élőlényeket és a különféle fajta madarakat”. A hatodik napon pedig a szárazföldi élőlényeket: „...a különféle fajta földi állatokat, a különféle fajta barmokat meg a föld mindenféle csúszómászóját.” (1Móz 1,21.25)

A Biblia természetesen nem törekszik rendszertani elemzésre és biológiai le-

írásra. Mint minden teremtmény, az állatok alapvető rendeltetése is Isten dicsősítése. A bűneset következménye az állatvilágot is sújtja, ám Isten a Noéval kötött szövetséget rájuk is kiterjesztette. Az állatok a messiási üdvigéretnek részei is: megszűnik majd az emberek és az állatok közti ellenségeskedés, és a teremttség megszabadul a mulandóságtól (Ézs 65,25; Róm 8,29–31). Számos utalást találhatunk a Bibliában az emberek és az állatok kapcsolatára vonatkozóan is.

Sokszor érezzük úgy, hogy évek óta velünk élő állataink szinte beszélni tudnak a tekintetükkel; vannak, akik szívesebben osztják meg magányukat egy hűséges négylábúval, mint bármely embertársukkal. A közelség ellenére a Biblia egy áthidalhatatlan szakadékot hangsúlyoz mégis: Isten csak az embert teremtette a maga képére és hasonlatosságára, nagy feladatot és felelősséget ruházva rá ezzel, amely megkülönbözteti őt minden más élőlénytől. Isten az embert az állatok – és a teremtett világ – gondviselőjévé tette. (Ez talán kifejezőbb meghatározás a gyakrabban használt uralkodó megnevezéssel szemben.) A bűneset következtében az ember-állat viszony is megromlott, és csak az özőn-

víz története után olvashatunk arról, hogy az állatok eddelül is szolgálnak az embereknek. Számos példabeszéd és példázat szereplői az állatok; ezek arról tanúskodnak, hogy a bibliai kor emberei alaposan megfigyelték a szokásaikat, tulajdonságaikat.

Hogy mégis „kik” az állatok? Sokféle választ találhatunk e kérdésre. Olykor gyönyörködtenek a teremtés csodáiban, olykor figyelmeztetnek gyengeségünkre, barátaink és néha ellenségeink, szükségünk van rájuk, s felelősségünk van irántuk. Szövetséges társaink a teremtett világban, amelyből még a szúnyogok sem tűnhetnek el következmények nélkül.

Talán nem véletlen, hogy bár az újszövetségi leírások nem említik őket, a későbbi képi ábrázolásokban, énekekben, versekben mégis megjelentek a betlehemi jászol mellett fekvő, meleget árasztó juhok és barmok.

Márai Sándor így vall *Füves könyvében*: „Ne hidd, hogy gyöngédség és önzés készítet az állatokat szeretni. Testvéreink ők, s ugyanabban a műhelyben készültek, mint az ember, s értelmük is van, néha bonyolultabb és finomabb, mint a legtöbb embernek. Mások nevezék gyöngédségnek az állatszeretetet, gúnyoljanak ezért – te sétálj csak kutyáddal. Jó társaságban maradsz; s Isten tudja ezt.”

■ J. Cs. Cs.

## Megnyugvás a Bethesdában

▶ **A Bethesda Gyermekkórházban működik az Egésszégi Gyermek-eket Gyógyító Országos Központ, amely az intenzív osztállyal együttműködve látja el a sérülteket. Az égéscentrum és az intenzív osztály elhivatott munkatársakkal és a kórház humánus szellemiségének megfelelő környezettel szolgálja a beteg gyermekeket. Az osztály szakemberei a gyógyítási folyamat során megszerzett tapasztalataikat a szakma képviselőivel is megismertetik. Az égéscentrumba érkezésemkor éppen egy konferenciára készültük.**

„Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtak, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek” – olvashatjuk az Ige szavait (Mt 11,28) az intenzív osztály bejáratán. Az ajtó mögött pedig ennek a szakasznak a szellemében dolgozó orvosokkal, ápolókkal találkozhatunk, akiknek hivatása a gyermekek testi és lelki gyógyítása.

Dr. Kostyál Erika, az intenzív osztály vezetője (képközlő) mutatja meg a kórtermeket és a betegeket. Az egyik kórtermében nagyobb gyermekek kaptak helyet. Egyikük már hosszabb ideje itt tartózkodik, rajzaival és saját tárgyaival otthonosabbá tette környezetét. A folyosó falán korábbi betegek fotói láthatók, a hirdetőtáblán pedig az egyik gyermek által a kórház dolgozóinak készített rajz egy kis hajóról.

Az intenzív osztály kezeli az égésérült gyermekeket is. Az osztály mellett működő, égésérült gyermekeket ellátó intézmény országos központ, a nap huszonnégy órájában kell biztosítaniuk a súlyosan égett betegek állandó felvételét egész Magyarországról területéről. Az égésérült gyermekek ellátása többszörösen összetett feladat. Fontos az azonnali fájdalomcsillapítás, a vizsgálatok alatti alátartás, ezáltal a riadt gyermek és az ijedt szülő megnyugtatása. A kezelésnek súlyosabb esetekben hosszú ideig tart-

nak, és ez megfelelő együttműködést vár a szülőktől is. A sebkezelésekre használt helyiség dekorációi is azt szolgálják, hogy a gyermek minél otthonosabban érezze magát, feledtetve a gyógyítás nehézségeit. Az itteni rajzok, mesealakok talán az orvosok és az ápolók munkáját is megkönnyítik.

Sósné Szabó Katalin, az osztály koordinátora huszonnégy éve dolgozik az égett betegek ellátásában. Mindennap folyamatosan a kórházban tartózkodik. Jól ismeri a leggyakoribb sérülések okait. Főleg a kisebb gyermekek esetében fordulnak elő háztartási sérülések – például a vasaló vagy a forró sütő közelébe kerülnek –, ezek azonban elkerülhetők, ha a szülők odafigyelnek. Gyakoriak a lángégetések, a vegyi és a sugárzó égetések is. A tinédzserek szeretik kipróbálni a tiltott dolgokat. „A legsúlyosabbak az elektromos égetések. Előfordul, hogy a gyerekek felmásznak egy vonat tetejére vagy egy



FOTÓ: BETHESDA-ARCHIVUM

villanyoszlopra, és ekkor éri őket balcsét” – mondja Sósné Szabó Katalin.

Dr. Bene Ruzsena, az égéscentrum vezetője tizenkilenc évig dolgozott felnőttosztályon egy központi kórházban, mára azonban megszokta a Bethesda hangulatát. Az intézmény szellemiségét a falakon olvasható bibliai idézetek is jelzik. „Aki lát, és akar látni, biztosan észreveszi, hogy itt más a hangulat. Nem csak az idézetek miatt – és nem csak azért, mert itt gyermekgyógyászok segítenek gyermekeken. Azt gondolom, hogy itt mindenki

egy kicsivel többet próbál tenni a betegekért, másként viszonyul hozzájuk és a hozzátartozókhoz. Az égett gyermekek kezelésében és gondozásában nagyon fontos szerepe van a klinikai lelkigondozónak és a szociálpedagógusnak is.”

Az égés általi sérülések bekövetkezéséért sokszor a szülők felelősek. A kórház dolgozói azonban arra törekednek, hogy ezt ne érzékeltessék velük. A szülők általában tudatában vannak felelősségüknek, és a megfelelő együttműködésre törekednek. „Vannak azonban olyan szülők is, akik nem érznek nagy felelősséget a gyermekük gyógyulásáért, vagy nem működnek együtt megfelelőképpen. Ha a szülő nagyon kétségbeesett, akkor azért nem segít; ha túlzottan hátrált, akkor azért nem. Ekkor kénytelenek vagyunk felvilágosítani: értjük, hogy bajban van, de nagy szerepe van abban, hogy a gyermeke meggyógyuljon. Éreznie és értenie kell, hogy a gyerekek kiegyensúlyozott és segítő környezetre van szüksége. A szülő mindaddig nem tud segíteni, amíg nincs tisztában a szerepével. Nem sajnálhatja önmagát, nem az ő kétségbeesése a legfontosabb, hanem az, hogy megsérült a gyermeke, és segíteni kell neki” – hangsúlyozza Kostyál Erika.

A gyógyításban nagy szerepe van az utókezelésnek és a prevencióknak egyaránt. A kórház egyik programjában annak a közösségnek a tagjait, ahova a gyermek bekerül, a lelkigondozók felkészítik arra, hogy miként fogadják az égésérültekből gyógyultakat. „Emellett az égésérülteknél tábor is szerveztek, ahol egészséges gyermekekkel lehetnek együtt” – fogalmaz Bene Ruzsena.

A gyógyítómunka elengedhetetlen feltétele a gyermek iránti szeretet, amelyet a kis betegek is viszonyoznak. Sokan visszajárnak a Bethesdába, akár felnőttként is meglátogatják a nekik korábban segítő orvosokat, ápolókat. A betegek és gyógyítók egymás iránti szeretetét hirdeti a lépcsőfordulóban olvasható igei szakasz is: „Senkinek se tartozzatok semmivel, csak azzal, hogy egymást szeressétek...” (Róm 13,8)

■ T. NÉMETH LÁSZLÓ

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Már megint kisebbségi véleményen lennék?

Először nem értettem, mit is kérdez a barátom, amikor a minap így fordult hozzám: szerinted hogyan viszonyul szeptember 11-e szeptember 17-éhez? Értetlenkedésem látva elmagyarázta, hogy 17-én tették közzé a „beszédet”. Sajnos az eltelt hét megmutatta, hogy a blőd kérdés nem volt teljesen alaptalan. Másról sem hallani az utcán, a sajtóban, az egyházban: súlyos erkölcsi válságban az ország.

Amikor a szeptember 24-ei *Evangelikus Életben* elolvastam az első egyházi reakciókat – a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa elnökségének nyilatkozatát, egy idézetet a köztársasági elnök beszédéből, az evangélikus lelkész országgyűlési képviselő véleményét és az Északi Egyházkerület püspökének a Szabadság téri események friss hatása alatt íródott cikkét –, még abban reménykedtem, hogy egyházunk fundamentumát mégsem rázza meg ez a „felismerés”.

Aztán kiderült, hogy tévedtem. A Budai Egyházmegye közgyűlésén az előre eltervezett napirendi pontok tárgyalását követően az ülés vezetője arra kérte a jelenlévőket, hogy vitassák meg az országban kialakult erkölcsi válsághelyzetet, és testületi állásfoglalásban fejezzék ki aggodalmukat miatta. De hiába gyözködtem a jelenlévőket. Pedig nem is voltam egyedül a véleményemmel. A javaslat hallatán néhányan csendben elmentek, volt lelkész, aki távozása előtt kifejezetten kérte, hogy az ügyben az ő nevét ne használják fel. A közgyűlés jegyzője is ahhoz ragaszkodott volna, hogy előbb zárják be a testületi ülést, s aztán ki-ki arról beszél, amiről akar. Nem. A döntő többség állást akart foglalni. Erkölcsi kötelességének érezte ezt. Ekkor én is eljöttem.

Ha a közgyűlés tagjait nem is igazán érdekelte, hogy én mit gondolok a történetekről, talán az olvasókat elgondolkodtatja.

Egy ország nem lehet erkölcsi válságban. Az egyes ember, az emberek csoportjai, közösségei azonban gyakran kerülnek morális válságba, de tényleg, ha ezt az országra vetítjük.

Ma Magyarországon súlyos politikai és gazdasági válság van. Ezt a tényt a politikai élet szereplői és a választópolgárok egyaránt érzik, de az okokat különbözően látják.

Sokan úgy vélik, az a politikai válság oka, hogy a miniszterelnök szándékosan hazudott, sőt ezt beismerte, ráadásul nyomdafestéket nem tűró stílusban. Ezért a miniszterelnöknek le kell mondania.

Én másban látom a politikai válság okát. Szerintem a legnagyobb jobboldali párt politikai nem akarja elfogadni azt a tényt, hogy kétszer is vereséget szenvedtek a demokratikus parlamenti választásokon, és ennek ellenére hatalomra akarnak kerülni, ezért szervezik közel öt éve felülről a spontán utcai „együttmozdulásokat”. Sokan vannak azok is, akik velem értenek egyet.

Mások szerint a kormánynak azért kell lemondania, mert a gazdasági megszorító intézkedések nyomorba döntik az embereket. Ezek az intézkedések – szerintük – elkerülhetők lennének. A kormány haszontalanul sanyargatja a népet, és nem ért ahhoz, amit csinál.

Én úgy látom, hogy a kormány kényszerhelyzetben van, nincs választási lehetőség. A gazdaság törvényszerűségei és az európai uniós együttműködés egyaránt megköveteli a megszorító intézkedéseket. Ezeket megkerülni nem lehet. Ilyen helyzetben adócsökkentést csak ködevők, politikai kalandorok javasolnak.

A politikai és gazdasági válság közepette persze számtalan morális kérdést is felvetünk. Az egyik a hazugság kérdése. Így azonban megkerülhetetlen annak vizsgálata, hogy ki, mikor és mennyit hazudott. Ezt ítélje meg mindenki maga. De senki se mérjen kettős mércével: nemcsak azt kell megróni, aki bevallotta hamisságát, hanem azt is, aki képtelen volt erre.

Egyházunk felnőtt és felelős tagjaként igényt tartok arra, hogy politikai és gazdasági kérdésekben alkotott véleményemet tiszteletben tartsák. Hiszen politikai és gazdasági kérdésekben sem egyházvezetők, sem egyházi testületek nyilatkozatai, állásfoglalásai nem jelenthetnek kötelező útmutatást az egyház tagjai számára. Akkor sem, ha morális köntösbe bújtatják azokat. El kell fogadnunk, hogy a politikai és a gazdasági problémákat különbözően látjuk. De erre csak akkor válunk képessé, ha nem helyezük magunkat erkölcsileg a másik ember fölé. És ha megértjük azt is, hogy morális kérdésekben nem lehet többségi határozattal dönteni.

BREUER KATALIN (Csillaghegy–Békásmegyér)

Tisztelt Breuer Katalin!

Hogy kisebbségi véleményét tiszteletben tartjuk, arra, úgy vélem, elégséges bizonyíték, hogy írását teljes terjedelmében, változtatás nélkül közöltük. Miközben igazolva látjuk, hogy egyházunkban – politikai és gazdasági kérdésekben – békésen megfér egymás mellett többféle nézet, sajnáljuk, hogy Budaváron Ön a többség álláspontjára nem volt kíváncsi.

A szerk.

A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezett leveleket rövidített és szerkesztett formában közölje. A levelek teljes terjedelmükben, szerkesztetlenül lapunk internetes kiadásában olvashatók (www.evelet.hu).

## Megújuló évtizedes kapcsolat

Az erdingi (Németország) evangélikus egyházközség tíz évvel ezelőtt partnerkapcsolat kiépítése céljából keresett magyarországi gyülekezetet. Az Erdingbe Bonyhádról és környékéről kitelepítettek ajánlották a Völgység fővárosát, így talált egymásra a két gyülekezet. Az akkor aláírt együttműködési megállapodást öt éve, illetve a napokban ismét megújították. Az erdingi és a bonyhádi fiatalok évente kétszer látogatnak el egymáshoz, szerveznek közös programokat. Most öt napot töltött tizenhat – zömében a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnáziumban tanuló – fiatal Németországban. Megismerkedtek Erding környékével, megnézték Kehlheimban a Duna által áttört mészkőhegyet, vasárnap pedig *Krähling Dániel* bonyhádi lelkész prédikált németül az erdingi gyülekezetnek.

■ MÁTÉ RÉKA

SZERETETVENDÉGSÉGRE...

## Mackó sajtos pogácsa

Hozzávalók: 1 kg liszt, 2 kocka Rama margarin, 1 doboz Mackó sajt, 4 dl tejföl, 4 db tojássárgája, 5 dkg élesztő, 1 evőkanál só.

Elkészítés: a lisztet, a Ramát és a Mackó sajtot összemorzsoljuk, majd hozzáadunk a tejfölt, a sót, a tojássárgákat, legvégül a tejszínt felfuttatott élesztőt. Az összegyúrt tésztát nagyjából kinyújtjuk, majd félbehajtva a hűtőszekrénybe tesszük egy órára pihenni. Egy óra múlva újra kinyújtjuk, félbehajtvuk, és ismét egy órát pihentetjük a hűtőben. Ezután



FOTÓ: BODA ZSUZSA

pogácsaszaggatóval kiszaggatjuk a tésztát, a tetejét tojásfehérjével megkenjük, majd aranyárgára sütjük.

# HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Az Evangélikus Külmisziói Egyesület sok szeretettel várja tagjait és az érdeklődőket rendkívüli külmisziói estjén, október 16-án fél hatkor az Országos Egyházi Iroda épületében (Budapest VIII., Üllői út 24.). Az alkalmon dr. Bálintné Kis Beáta számol be Nairoiban végzett szolgálatairól.

Zenés áhítat lesz október 22-én 18 órától a pestszentlőrinci evangélikus templomban (Budapest XVIII., Kossuth tér 3.). Közreműködik: Csapó Tamás és Csapó Bence (trombita), Rólik Imre (orgona). Igét hirdet dr. Szabóné Mátrai Marianna. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

A héten a következő gyülekezete-kért imádkozunk: Kemenesmagasi (vasárnap); Tab és környéke (hétfő); Mosonmagyaróvár–Rajka–Hegyes-halom–Levél (kedd); szák–szendi társult egyházközösség (szerda); Sámsonháza (csütörtök); Nyáregyháza (péntek); szlovák ajkú egyházközösség (szombat).

A Lutheránus Megújulás által szervezett imamozgalm

Következő számunkban:

## 1956 az evangélikus egyházban

Fizessen elő lapunkra!

### Szívesen segítene?

A Magyar Rákellenes Liga önkéntes segítőtársakat keres daganatos betegek lelki támogatásához. Az érdeklődők számára Budapesten november elejétől tíz-tizenkét héten keresztül heti egy délutánt igénybe vevő ingyenes képzést indítunk. Jelentkezését október 30-ig várjuk. Elérhetőségeink: Magyar Rákellenes Liga, 1507 Budapest, Pf. 7; tel.: 1/225-1621; e-mail: lelkesegely@rakliga.hu.

MagyarRádió

A magyarországi történelmi egyházak és az 1956-os forradalom kapcsolatait idézi fel a Kossuth rádió *Csendes kiáltás – beszédes csönd* címet viselő műsorsorozata. Az október 19-én, csütörtökön 17.04-kor hallható első rész egyházzunkkal foglalkozik. Szerkesztő: Ágoston István és Szmonyi Papp Zoltán.

Duna Televízió

A Duna Televízió hatrészes, *A forradalom hite* című okumentumfilmsorozatának utolsó három része az alábbi időpontokban látható:

- Október 11., 14.00 – 4. rész: *A láng új hazája – Németország, Svájc*
- Október 19., 14.55 – 5. rész: *A láng új hazája – Ausztria, Nagy-Britannia*
- Október 26., 14.00 – 6. rész: *A bíboros forradalom*

Szerkesztő-riporter: Fabiny Tamás, rendező: Tóth Béla.

### APRÓHIRDETÉS

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorony legszebb díszé a toronyóra. Ön-nél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Művek Toronyóragyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

1945 előtti könyveket, könyvtárat vásárolnák. Tel.: 1/340-8016.

Szeretothonunkban fürdőszobás lakosztályokba várunk nyugdíjas jelentkezőket. Címünk: Szarvas-Újtemplomi Evangélikus Egyházközösség, 5540 Szarvas, Szabadság út 70. Tel.: 20/824-6681.

# Új nap – új kegyelem

## Vasárnap

*Ha engedelmesen hallgattok szavamra, és megtartjátok szövetségemet, akkor ti lesztek az én tulajdonom valamennyi nép közül, bár enyém az egész föld.* 2Móz 19,5 (Róm 11,29; Mk 12,28–34; Róm 14,17–19; Zsolt 54) Ez korábban a választott népnek szóló ígéret volt, de Krisztus óta minden népek, embernek lehetősége van arra a zsidókkal együtt, hogy az élő, egy igaz Isten tulajdonává legyen. Kié vagy, hová tartozol, ki vagy mi irányítja életedet? Bárcsak el tudnád mondani: én az Úr vagyok, és senki ki nem ragadhat az ő kezéből!

## Hétfő

*Ne állj a rosszat akaró többség mellé!* 2Móz 23,2 (Mt 7,14; 1Thessz 4,9–12; Eszt 6,1–13) Az agyondicsótott demokrácia korában talán többek nemetszését váltja ki ez a felszólítás. Pedig nem mindig a többségnek van igaza, főleg ha a népet még manipulálják is üzleti, politikai célból. Magyarországon a többség akaratából (megválasztott parlamenti képviselők döntése alapján) például naponta százötven magzatot gyilkolnak meg fehér köpenyes orvosok. A többség meg akarta ölni vagy meg is ölte a prófétákat, Jézust, az első keresztényeket és a maiakat is. Soha a történelemben annyi keresztényt nem üldöztek a világban, mint napjainkban. Gondolkodjunk ezen mélyen el, és döntsünk mindenben az Úr ígéje szerint!

## Kedd

*Mert én, az Úr, a te Istened, erősen fogom jobb kezedet, és ezt mondom neked: Ne félj, én megsegítelek!* Ézs 41,13 (1Pt 5,6; 1Tim 1,1–8/9–11; Eszt 6,14–7,10) A kérdés csupán csak az, hogy hol a kezed. Engeded, hogy fogja az Úr, és így vezessen? Tedd kezedet az ő megszé- zett kezébe! ...tenyerembe vételek be... (Ézs 49,16) A rabszolga tenyerébe vésték egyes helyeken a gazda nevét. A megváltó Jézus a te nevedet véste az ő tenyerébe. Fogadd el a váltást, és téj meg! A megváltottak egyik nagy ajándéka, hogy maga az Úr ve- zzi ki szívükből a félelmet.

## Szerda

*Ne félj tőlük, mert én veled leszek, és megmentelek!* – így szól az Úr. Jer 1,8 (ApCsel 27,24–25a; Énekek 8,4–7; Eszt 8,1–17) Aki az Uré, azt a világ nem fogja szeretni. Jézus ezt előre jelelte. Isten gyermekei esendőségük ellenére is képviselik az egy utat, igazságot, életet. A megtérni nem akaró emberek azért gyűlölik az Úr tanítványait, mert emlékeztetik őket bűnös életükre. Nehéz ez a harc, de miénk az ígéret: *Ne félj tőlük, mert én veled leszek!* Veled leszek a gyűlölködők érdekében is, mert nekik is Istenre és az ő országára van szükségük.

## Csütörtök

*Miért pereltek velem? Hiszen ti hagytatok el hűtlenül – így szól az Úr.* Jer 2,29 (1Jn 1,8; ApCsel 6,1–7; Eszt 9,1–19) Az engedetlen embert, egyházat, világot Isten kiszolgáltatja saját bűnének, annak következményeinek. A hűtlen ember persze perel, sír, hisztizik, öklét rázza. Ne növeljük hűtlenségünk súlyát azzal, hogy megkeményedünk, és nem akarjuk elismerni, hogy mi hagytuk el az Urat, mi voltunk engedetlenek! Az Úr gyűlöli az engedetlenséget, mert tudja, mennyi fájdalmat okoz vele az ember magának, környezetének.

## Péntek

*Megsaporított engem Isten nyomorúságom földjén.* 1Móz 41,52a (2Kor 4,10; Lk 23,32–34; Eszt 9,20–28) Milyen különös, fenséges titok ez! Az Úr megáldhat minket a szenvedésekben? Ne a körülményekre tekint elsősorban, hanem a bajban, nyomorúságban téj meg, add át a szívedet teljesen az Úrnak, és tapasztalni fogod az áldást. Ez a kenyérré válás folyamata: a búzaszem elhal, sok termést hoz, azt kiszáritják, megőrlik, dagasztják, meggyúrják és kelesztik, majd kisütik. Ilyen kenyér legyél Isten és az emberek asztalán!

## Szombat

*Én vagyok az Úr, nincs más! Én alkottam a világosságot, én teremtettem a sötétséget, én szerzek békességet, én teremtek bajt, én, az Úr, cselekszem mindezt.* Ézs 45,6–7 (Jel 11,17; Mt 5,17–24; Eszt 9,29–10,3) Számolsz-e ezzel az Úrral? Tudod-e, hogy ő nem a templomokban meglátogató nyugdíjas kaporszakállú, akit időnként elő lehet csalogatni a homályból? Ő az Úr! Mindenek felett, szuverén, teremtő Isten. Ő az Úr a sötétségen és a bajon is. Valóban ő az egyetlen Úr a te szívedben? Nem jött el a nagytakarítás ideje?

■ SZEVEÉNYI JÁNOS

HIRDETÉS

## Bemutató az Evangélium Színházban

Szabó Magda Szent Bertalan nappala című történelmi játékát mutatják be Udvaros Béla rendezésében a Duna Palotában október 27-én, pénteken este 7 órakor. További részletek lapunk következő számában.

Duna Televízió

**A lelkészi hivatásról a Duna Televízióban.** Szállhat-e a lelkészi hivatás apáról fiúra, vagy inkább Isten különös kegyelme, ha egy familia több egymást követő generációjának tagjai is e pályát választják? – teszik fel a kérdést a Duna Televízió *Isten kezében* című sorozat-műsorában október 21-én, szombaton 12.05-től. Az adás a Gáncs család négy nemzedékét mutatja be. Ismétlés: október 24., kedd 11 óra. Szerkesztő: Nevelős Zoltán, rendező: Horváth Tamás.

# VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból október 15-től október 22-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p><b>5.35 / mtv és m2</b> A Hajnali gondolatok mai adásában evangélikus lelkész hallhatunk.</p> <p><b>8.30 / Civil rádió</b> Evangélikus félóra az Evangélikus Rádiómisszió szerkesztésében</p> <p><b>10.25 / m2</b> Evangélikus ifjúsági műsor Szerk.: Nagy László</p> <p>Közreműködnek: Györi János Sámuel lelkész, valamint a pesterzsébeti ifjúság tagjai (ism.: m2, 13,20) (10')</p> <p><b>11.05 / mtv</b> Magyar baptisták III. világtalálkozója Koncert Debrecennek (52')</p> <p><b>12.05 / Duna Tv</b> Élő egyház (30')</p>	<p><b>8.30 / Bartók rádió</b> Pódium (56')</p> <p><b>11.45 / mtv</b> A sokszínű vallás (15')</p> <p><b>12.10 / PAX</b> Életpéldák. Büttösi János református lelkész portréja (49')</p> <p><b>13.30 / Kossuth rádió</b> Krisztus közöttünk! A görög katolikus egyház félórása</p> <p><b>15.30 / PAX</b> Az anyaméh gyümölcse jutalom 1. rész (ZMC – 50')</p> <p><b>16.05 / Bartók rádió</b> Muzsikáló délután</p> <p><b>21.35 / Kossuth rádió</b> Értsünk szót! (25')</p> <p><b>21.40 / Duna II. Autonomia</b> Házassággal kezdődik (magyar játékfilm, 1943) (74')</p>	<p><b>11.00 / Duna Tv</b> Isten kezében (ism.) (26')</p> <p><b>13.30 / Kossuth rádió</b> Tanúim lesztek! A római katolikus egyház félórása</p> <p><b>15.30 / PAX</b> Az anyaméh gyümölcse jutalom 2. rész (ZMC – 50')</p> <p><b>15.45 / Mezzo</b> Mozart: A varázsfuvola</p> <p><b>16.00 / mtv</b> Emeljük fel szívünket (5')</p> <p><b>19.05 / Bartók rádió</b> Muzsikáló Európa</p> <p><b>20.55 / PAX</b> Mi a helyzet a szinglikkel? (51')</p> <p><b>21.05 / Kossuth rádió</b> Nemzetközi vallási híradó (30')</p> <p><b>21.10 / Bartók rádió</b> Leoncavallo: Bajazzók (kétfelvonásos opera)</p>	<p><b>9.20 / Duna Tv</b> M. S. mester (41')</p> <p><b>11.33 / Kossuth rádió</b> Kronika 1956-ról Részletek Zimándi Pius premontrei szerzetes naplójából (24')</p> <p><b>13.30 / Kossuth rádió</b> „Te benned bíztunk eleitől fogva...” A református egyház félórása</p> <p><b>15.40 / Bartók rádió</b> Hitélet és történelem Ciszterci monostorok feltárása, 1. rész (20')</p> <p><b>20.00 / PAX</b> (premier) Mít ér az ember, ha íródeák? Hári István (41')</p> <p><b>20.04 / Kossuth rádió</b> Aranyemberek Böszörményi Gyula író (ism.) (31')</p>

CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p><b>5.35 / mtv és m2</b> A Hajnali gondolatok mai adásában evangélikus lelkész hallhatunk.</p> <p><b>11.00 / Duna Tv</b> Élő egyház (ism.) (26')</p> <p><b>15.30 / PAX</b> Az anyaméh gyümölcse jutalom 4. rész (ZMC – 50')</p> <p><b>17.04 / Kossuth rádió</b> Csendes kiáltás – beszédes csönd 1. rész: Az evangélikusok (41')</p> <p><b>20.10 / Duna Tv</b> Árpád népe (misztikus rockopera, 2006) 3/1. rész (62')</p> <p><b>20.30 / PAX</b> (premier) Ráktérítő Mi a rák? (tudományos ismeretterjesztő sorozat) (25')</p>	<p><b>9.45 / Hallmark</b> A kis habléány (amerikai családi film, 2000)</p> <p><b>10.20 / Filmmúzeum</b> Tanár úr kérem (színes magyar játékfilm, 1956) (73')</p> <p><b>13.00 / PAX</b> Egyház és állam A rendszerváltás (40')</p> <p><b>16.05 / Bartók rádió</b> Muzsikáló délután</p> <p><b>16.15 / Kossuth rádió</b> „Magyarországról jövők...” Az én falum: Öskü (45')</p> <p><b>20.00 / Zone Europa</b> Don Gnocco, az irgalom atyja (olasz életrajzi film, 2005) 2. rész (100')</p> <p><b>21.00 / Duna Tv</b> Árpád népe (misztikus rockopera, 2006) 3/2. rész (38')</p>	<p><b>6.00 / Bartók rádió</b> Muzsikáló reggel</p> <p><b>7.30 / Rádió C</b> (FM 88,8) Evangélikus félóra az Evangélikus Rádiómisszió szerkesztésében</p> <p><b>9.55 / Filmmúzeum</b> Névtelen vár (színes magyar játékfilm, 1982) (120')</p> <p><b>12.05 / Duna Tv</b> Isten kezében (26')</p> <p><b>13.00 / PAX</b> Lélek és építéset Balázs Mihály (portréorozat) (20')</p> <p><b>16.30 / Duna II. Autonomia</b> Krisztus kapitánya: Kapisztrán János (magyar ismeretterjesztő film, 1998) (31')</p>	<p><b>8.25 / Kossuth rádió</b> Édes anyanyelvünk (5')</p> <p><b>9.20 / Duna II. Autonomia</b> A vártemplom papja (magyar dokumentumfilm, 2003) (57')</p> <p><b>10.00 / mtv</b> Örömhír. A református egyház műsora (26')</p> <p><b>10.30 / mtv</b> Evangélikus ifjúsági műsor Szerkesztő: Nagy László Közreműködnek: Györi János Sámuel evangélikus lelkész, valamint a pesterzsébeti ifjúság tagjai. (ism.: m2, 13,20) (10')</p> <p><b>12.05 / Duna Tv</b> Élő egyház (26')</p> <p><b>16.00 / mtv</b> Ökumenikus istentisztelet (65')</p>

HIRDETÉS

## Insula Lutherana-nap

Egész napos gyülekezeti ünnep lesz a Deák téren október 29-én. A program:

- 9.00: Istentisztelet a templomban a Kisdéák óvoda közreműködésével
- 10.15: Fúvós tételzene a Deák téren
- 11.00: Istentisztelet – a Lutheránia J. S. Bach *Ein feste Burg* kantatáját énekl
- 14.30: Gyülekezeti délután 1956-ra emlékezve: kerekasztal-beszélgetés, plakátkiállítás, Izsóp-koncert
- 18.00: Orgonazenés áhítat – Dávid István orgonán

# Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu  
EvÉlet on-line: www.evelet.hu  
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségi titkár: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztők: Györi Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvElet on-line (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), dr. Ecsedi Zsuzsanna – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Köhát Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap ígéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK)  
INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)  
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Máthé Sándor vezérigazgató E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2145 Ft, fél évre 4290 Ft, egy évre 8580 Ft, szomszédos országba egy évre 29 000 Ft (16 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjéig törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzárta kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írások tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdeteseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.